

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

Jan WOJNAROWSKI

UTRZYMANIE I PODNOSZENIE
GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA
W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

Biblioteka Główna
Akademii Sztuki Wojennej

53955

09-053955-000-0

53955

WARSZAWA

2001

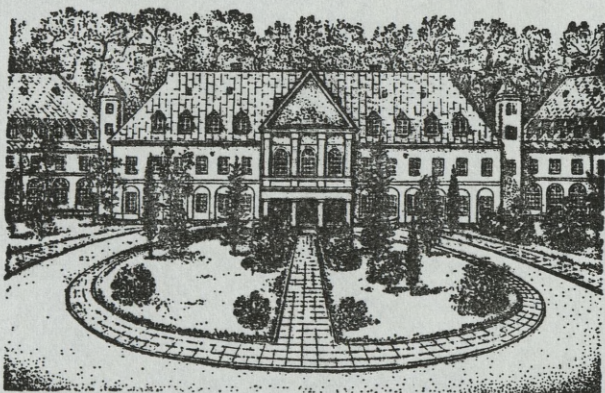
AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

Jan WOJNAROWSKI

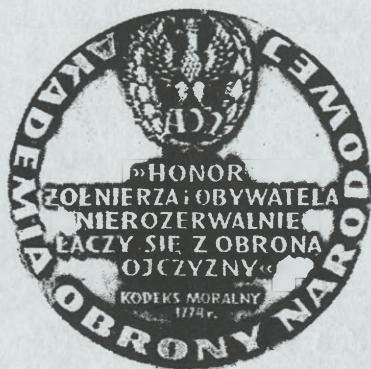
**UTRZYMANIE I PODNOSZENIE
GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA
W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH**

WARSZAWA

2001

Niniejszy materiał studyjny jest przeznaczony do wykorzystania na Wyższych Kursach Obronnych dla kierowniczej kadry administracji państwowej.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1. ASPEKTY GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA	7
1.1. Składniki gotowości obronnej państwa	7
1.2. Cywilna gotowość kryzysowa	10
1.3. Istota gotowości obronnej państwa	11
1.4. Uwarunkowania gotowości obronnej państwa	13
1.5. Struktura gotowości obronnej państwa	15
2. CHARAKTERYSTYKA STANÓW GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA ..	17
2.1. Stała gotowość obronna państwa	17
2.2. Podwyższona gotowość obronna	19
2.3. Gotowość obronna – zagrożenie wojenne	20
2.4. Pełna gotowość obronna	20
3. ZADANIA ORGANÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ I PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W UTRZYMANIU STAŁEJ GOTOWOŚCI OBRONNEJ	21
3.1. Zadania organów administracji publicznej i podmiotów gospodarczych w stanie stałej gotowości obronnej	23
a) na szczeblu centralnym i resortowym	23
b) na szczeblu wojewódzkim	25
c) na szczeblu samorządowym	26
4. PODNOSZENIE GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH	29
4.1. Charakterystyka sytuacji kryzysowych wpływających na podnoszenie gotowości obronnej państwa	29
4.2. Kryteria gotowości obronnej państwa	31
4.3. Wprowadzanie wyższych stanów gotowości obronnej państwa	33
5. WPŁYW POTENCJAŁU OBRONNEGO PAŃSTWA NA UTRZYMANIE I OSIĄGANIE GOTOWOŚCI OBRONNEJ	39
6. KIEROWANIE GOTOWOŚCIĄ OBRONNĄ	43
ZAKOŃCZENIE	45
BIBLIOGRAFIA	46

ZAŁĄCZNIKI:

1. Skład systemu gotowości obronnej państwa	47
2. Skład systemu bezpieczeństwa powszechnego RP	48
3. Definicje stanów gotowości obronnej państwa	49
4. Zadania realizowane w poszczególnych stanach gotowości obronnej	52
5. Znowelizowana uchwała KOK w sprawie gotowości obronnej	53
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie gotowości obronnej	59
7. Ustawa o rezerwach państwowych oraz obowiązujących zapasach paliw	69
8. Ustawa o służbie wojskowej i innych powinnościach obronnych (projekt). Wyciąg zadań obronnych	77
9. Narastanie i skutki kryzysu	87
10. Kierowanie procesem podwyższania gotowości obronnej państwa	88
11. Ustawa o gotowości cywilnej i cywilnym zarządzaniu kryzysowym w czasie pokoju (projekt). Wyciągi z artykułów	89
12. Zjawiska powodujące kryzys	107

WSTĘP

Stabilność utrzymania w państwie gotowości obronnej jest uzależniona od jego rozwoju gospodarczo-społecznego oraz prowadzonej polityki wewnętrznej i zewnętrznej. Rozwój gospodarczy kraju stymuluje pozostałe dziedziny życia w państwie i wpływa na utrzymanie gotowości bojowej i mobilizacyjnej sił zbrojnych, a także przygotowań mobilizacyjnych w ogniach gospodarczych i administracyjnych. W tym też sensie gotowość obronna oznacza zapewnienie najbardziej dogodnych warunków do mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych na wypadek zagrożenia zewnętrznego bezpieczeństwa państwa, które stanowią jego podstawowy potencjał obronny. Wiadomo bowiem, że w warunkach stabilizacji (pokoju) utrzymywanie całego, niezbędnego potencjału obronnego w gotowości jest nieekonomiczne i społecznie nieuzasadnione. Dlatego właśnie, odpowiednio zorganizowany system gotowości obronnej państwa stosownie do możliwości ekonomicznych, zapewni tę stabilność i poczucie bezpieczeństwa jego obywateli.

Gotowość bojowa i mobilizacyjna Sił Zbrojnych RP jest integralną częścią gotowości obronnej państwa, a także podstawowym czynnikiem określającym możliwości bojowe sił zbrojnych. W czasie pokoju, w ramach stałej gotowości bojowej, siły zbrojne będą zachowywały zdolność do reagowania na polityczno-militarne i pozamilitarne zagrożenia kryzysowe, realizacji zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych oraz do strategicznego rozwinięcia w razie bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny¹.

Gotowość obronną naszego państwa kształtowały i nadal będą na nią oddziaływały dwa negatywne czynniki: zewnętrzne zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wewnętrzne uwarunkowania społeczno-ekonomiczne. Stąd też gotowość obronna ukierunkowana jest na reagowanie – zmniejszenie bądź wyeliminowanie skutków oddziaływania tych negatywnych czynników.

---

¹ Patrz – *Strategia obronności RP*, MON, Warszawa 2000.

Wiedza zawarta w tych materiałach ma przybliżyć studiującym problemy obronności, a szczególnie dotyczące gotowości obronnej (cywilnej) państwa. Zawarte w tekście zadania dotyczące utrzymania stałej gotowości obronnej i osiągania jej wyższych stanów stanowią przedmiotowe obowiązki organów administracji publicznej i podmiotów gospodarczych naszego państwa, które na bieżąco powinny być aktualizowane.

1. ASPEKTY GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA

Gotowość obronna państwa to stan stabilności elementów systemu obronnego państwa do utrzymywania bezpieczeństwa narodowego oraz do skutecznego działania w zaistniałych sytuacjach nadzwyczajnych i możliwość przeciwstawienia się wszelkim zagrożeniom kryzysowym i wojennym².

1.1. Składniki gotowości obronnej państwa

Gotowość obronna państwa obejmuje (zał. 1):

1) gotowość bojową i mobilizacyjną sił zbrojnych, która oznacza stan przygotowania planistycznego i organizacyjnego sił zbrojnych do uruchomienia i prowadzenia mobilizacyjnego rozwinięcia oraz możliwość podjęcia i kontynuowania działań w wyznaczonym miejscu i czasie. Podstawą do planowania i realizacji przedsięwzięć dotyczących mobilizacyjnego rozwijania wojsk i osiągania przez nich gotowości bojowej jest „Plan mobilizacyjny Sił Zbrojnych RP”.

Gotowość bojowa i mobilizacyjna sił zbrojnych opiera się o trzy zasadnicze filary:

- utrzymanie sił zbrojnych w stałej gotowości do mobilizacyjnego i operacyjnego ich rozwinięcia w wypadku zaistnienia kryzysu polityczno-militarnego;
- sprawne mobilizacyjne rozwinięcie części lub całości sił zbrojnych na wypadek wojny;

---

² Przygotowując nasz system obronny państwa do standardów NATO, należy w przyszłości mówić o „cywilnej gotowości kryzysowej” lub też szerzej o „gotowości systemu bezpieczeństwa powszechnego RP”. Gotowość systemu bezpieczeństwa powszechnego – to stan określający zdolność tego systemu do podjęcia zorganizowanych działań w określonych sytuacjach nadzwyczajnych i możliwość przeciwstawienia się wszelkim zagrożeniom kryzysowym oraz wojennym. Pojęcia te zostały zdefiniowane przez autora.

– osiągnięcie gotowości operacyjnej do podjęcia zadań bojowych w określonym miejscu.

2) gotowość stanowisk kierowania obroną państwa obejmuje: przygotowanie organów władzy, administracji i gospodarki narodowej do rozwinięcia potencjału obronnego; sprawne rozwinięcie stanowisk kierowania i przejście na wojenny system kierowania obroną państwa. Kierowanie obronnością państwa sprawują wszystkie ogniwa władzy i administracji państwa, stosownie do kompetencji i zadań obronnych przypisanym im w konstytucji i innych ustawach. System kierowania obronnością przeznaczony jest do przygotowania i zapewnienia sprawnego funkcjonowania państwa w czasie kryzysu i wojny.

Celem systemu kierowania obronnością państwa w czasie pokoju jest przygotowanie i utrzymanie na odpowiednim poziomie potencjału obronnego oraz zapewnienie jego sprawnego rozwinięcia do wymiaru koniecznego w razie kryzysu i wojny. System kierowania obronnością jest integralną częścią kierowania państwem. Jego rola polega na sprzężeniu elementów systemu obronnego państwa w jednolitą, sprawnie funkcjonującą całość. Obejmuje ona organy państwowe i samorządowe, na które nakłada się obowiązek realizacji zadań obronnych. Do organów tworzących stanowiska kierowania obroną państwa należą:

– naczelne organy władzy i administracji państwowej: parlament (sejm i senat), Prezydent RP i Rada Bezpieczeństwa Narodowego, Rada Ministrów, premier i KSORM, ministrowie, komisje i komitety sprawujące funkcje naczelnych organów administracji państwowej;

– centralne organy administracji państwowej: centralne i generalne dyrekcje oraz komendy główne funkcjonujące w resortach;

– terenowe organy administracji rządowej: urzędy wojewódzkie, regionalne i okręgowe dyrekcje, urzędy (morskie, skarbowe) i kuratoria oświaty;

– samorząd terytorialny: powiaty, urzędy miast i gmin;

– podsystem dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP: Ministerstwo Obrony Narodowej (Sztab Gen. WP), dowództwa rodzajów sił zbrojnych, okręgów wojskowych (korpusów) oraz związków taktycznych i oddziałów.

W razie kryzysu lub wybuchu wojny system kierowania obronnością może się rozwijać stopniowo lub jednocześnie przechodząc w wojenny system kierowania państwem.

3) gotowość organizacyjno-mobilizacyjna ogniw układu niemilitarnego stanowi całokształt przedsięwzięć podejmowanych w celu zapewnienia wykonania przez podmioty gospodarcze i inne jednostki organizacyjne tego układu określonych zadań obronnych przewidzianych na okres kryzysu i wojny. W skład układu niemilitarnego wchodzi wszystkie (poza siłami zbrojnymi) ogniwa wykonawcze administracji publicznej oraz inne instytucje państwowe i przedsiębiorcy, na które są nałożone zadania obronne, głównie w postaci:

- ochrony ludności i struktur państwa w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa – kryzysu i wojny;

- zapewnienia materialnych, informacyjnych i duchowych podstaw egzystencji ludności w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa;

- zasilania zasobami ludzkimi i materiałowymi Sił Zbrojnych RP oraz pozamilitarne wsparcie wojsk własnych i sojusznicych, prowadzących operacje na terytorium Polski.

Zadania te wynikają ze „Strategii obronności Rzeczypospolitej Polskiej”³, w której powierza się powyższe zadania wszystkim podmiotom administracji publicznej i podmiotom gospodarczym państwa. W odniesieniu do poszczególnych ogniw układu niemilitarnego zadania te są zróżnicowane i dotyczą odpowiednio wszystkich rodzajów jednostek organizacyjnych funkcjonujących w systemie obronnym państwa.

Ramowe ujęcie zadań obronnych układu niemilitarnego ma swoje odzwierciedlenie w Centralnym programie mobilizacji gospodarki, (Programie przygotowań obronnych), w „Programie gotowości cywilnej i w „Planie reagowania kryzysowego”⁴.

---

³ Strategia obronności RP przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 23 maja 2000 r.

⁴ Na szczeblu województwa, powiatu i gminy byłby zorganizowany „Inspektorat gotowości cywilnej”, któremu podlegałyby centra reagowania kryzysowego.

Te trzy ostatnie dokumenty mogą funkcjonować oficjalnie po uchwaleniu przez Sejm RP ustawy o gotowości cywilnej i cywilnym zarządzaniu kryzysowym w czasie pokoju (zał. 2 i 11).

1.2. Cywilna gotowość kryzysowa

Obronność państwa wiąże się z zapewnieniem ludności podstawowych warunków ochrony przed potencjalnymi i realnymi niebezpieczeństwami wynikającymi z działań zbrojnych oraz związanymi z klęskami ekologicznymi i innym zdarzeniom powodowanymi siłami natury lub niszczącemu działaniu człowieka. Funkcja bezpieczeństwa wiąże się obecnie z szeroko pojętą ochroną dóbr i demokratycznego stylu bycia społeczeństwa. Bezpieczeństwo powszechne obejmuje zatem dwa obszary: obszar wojskowy i cywilny. Powszechnie w świecie nazywane gotowością militarną i gotowością cywilną.

Pod pojęciem gotowość cywilna należy rozumieć stan określający zdolność sektora cywilnego do podjęcia planowania i zorganizowanego działania w określonym czasie w celu zapewnienia bezpieczeństwa ludziom oraz ich mieniu i środowisku w sytuacjach kryzysowych⁵.

Gotowość cywilna powinna zapewnić: ciągłość funkcjonowania administracji i instytucji publicznych w sytuacjach kryzysowych; zagwarantowanego poziomu życia obywateli w czasie kryzysu, zapewnienie ochrony ludności cywilnej w warunkach każdego zagrożenia; wspierania misji i operacji humanitarnych.

W ramach utrzymania gotowości cywilnej realizowane będzie planowanie które obejmuje: konwersję podmiotów gospodarczych na wypadek kryzysu i wojny; gospodarowanie zasobami (rezerwami państwowymi); zarządzanie w sytuacjach kryzysowych.

W wyniku planowania cywilnej gotowości kryzysowej powinny być opracowane dwa dokumenty:

---

⁵ O gotowości cywilnej można mówić również jako stan zorganizowania państwa, który określa jego zdolność w sektorze niemilitarnym do podjęcia zorganizowanych działań w sytuacjach kryzysowych.

1. Program gotowości cywilnej, w którym uwzględnia się:
  - ocenę możliwych zagrożeń powodujących kryzys⁶;
  - zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom.
2. Plan reagowania kryzysowego:
  - stała ocena zagrożenia kryzysowego;
  - sposoby i środki reagowania na zagrożenia kryzysowe;
  - ograniczenie skutków kryzysu.

1.3. Istota gotowości obronnej państwa

Analizując obowiązującą nas gotowość obronną państwa należy przyrzeć się jej istocie i otoczeniu czynników – uwarunkowań na nią wpływających. Istotą gotowości obronnej jest utrzymanie zdolności państwa do podejmowania i realizowania w określonym czasie zadań obronnych i mobilizacyjnych w celu przeciwstawienia się różnorodnym, co do skali i charakteru, zagrożeniom kryzysowym i wojennym oraz niedopuszczenia do zaskoczenia Rzeczypospolitej Polskiej agresją militarną.

Ogólnie można zaryzykować stwierdzenie, iż gotowość obronna państwa określana jest przez poziom jego przygotowania do zachowania bezpieczeństwa narodowego w czasie pokoju i kryzysu (zał. 3). Zatem poziom przygotowań stymuluje problemy bezpieczeństwa (obronności) państwa na wypadek wszelkich zagrożeń. Jeśli bezpieczeństwo państwa nazywane bezpieczeństwem narodowym jest stanem uzyskanym w wyniku zorganizowanej obrony i ochrony państwa

---

⁶ Rozpatrywane zagrożenie to:

- zagrożenie środowiska – skażenie gruntów, wody, powietrza;
- zagrożenie naturalne – klęski, susze, powódzie, pożary, mrozy, gradobicia, huragany, lawiny;
- przemysłowe – wypadki, eksplozje, braki w zasilaniu energetycznym;
- transportowe – wypadki w transporcie, przewóz materiałów niebezpiecznych, gołoledzie, mgła;
- społeczno-polityczne – morderstwa, ataki bombowe, blokady, zamieszki, branie zakładników, sabotaże.

przed zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi określane stosunkiem potencjału obronnego do skali zagrożeń⁷, to gotowość obronna państwa wyraża poziom tego stosunku na określonym etapie rozwoju państwa.

Gotowość obronna państwa wskazuje na praktyczne poczynania w organach administracyjnych, a głównie gospodarczych państwa. Nie jest ona systemem wyizolowanym, lecz integralnie wpisuje się w system bezpieczeństwa narodowego. Ma ona zatem zasięg ogólnopaństwowy i ogólnonarodowe znaczenie. Dotyczy ona wszelkich sfer tworzących system obronności państwa: układów instytucjonalnych, podmiotów gospodarczych oraz administracji publicznej, które przyczyniają się do utrzymania gotowości obronnej państwa. Gotowość obronna ma na celu przygotowanie bazy społeczno-gospodarczej i militarnej państwa na wypadek pojawienia się sytuacji kryzysowych. Zaistnienie kryzysu polityczno-militarnego będzie powodowało:

- realizację przedsięwzięć pogotowia strategicznego na terytorium kraju, stosownie do skali i charakteru narastania tego kryzysu. Pociągnie to za sobą podwyższenie gotowości obronnej państwa, w tym bojowej sił zbrojnych, częściowe rozwinięcie mobilizacyjne sił zbrojnych;
- zabezpieczenie przyjęcia sojusznicznych sił wzmocnienia na terytorium Polski;
- przerzut i rozwinięcie własnych sił reagowania na kierunek zagrożenia;
- działalność zmierzającą do bezpośredniego wymuszenia pokoju na przeciwniku i zażegnanie sytuacji kryzysowej.

---

⁷ Patrz – *Słownik terminów w zakresie bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa, 1996.

1.4. Uwarunkowania gotowości obronnej państwa

Na gotowość obronną państwa oddziałują uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne⁸. Polska mająca uregulowane traktami stosunki ze wszystkimi państwami sąsiadującymi nie prowadzi też żadnych sporów terytorialnych. Natomiast uprawia współpracę regionalną, zwłaszcza w ramach Trójkąta Weimarskiego, Grupy Wyszehradzkiej, czy Rady Morza Bałtyckiego. Te poprawnie funkcjonujące stosunki dobrosąsiedzkie może zakłócić niestabilność polityczno-ekonomiczna w Rosji. Nowymi źródłami napięć w stosunkach międzynarodowych mogą być różnorodne właśnie nacjonalistyczne i religijne, pojawienie się nowych ruchów religijnych w wielu krajach europejskich, szczególnie ekspansja islamskiego fundamentalizmu, a także działania sekt wyznaniowych związanych z terroryzmem religijnym. Rozmieszczenie na danym obszarze sił zbrojnych w skali wykraczającej poza limity dopuszczone umowami międzynarodowymi oraz bezpośrednie naruszenie przestrzeni powietrznej, obszaru morskiego lub lądowych granic RP.

Do uwarunkowań ekonomicznych, które wpływają na utrzymanie gotowości obronnej należą:

- wymagania technologiczne i standaryzacyjne w gospodarce, głównie w produkcji oraz dostosowanie infrastruktury ekonomicznej kraju do wymagań Sojuszu NATO, głównie dotyczy to funkcjonowania przemysłu obronnego, łączności i transportu;
- zadłużenie zewnętrzne Polski sięgające 65,5 mld dolarów (stan na koniec 2000 r.);
- zaostrenie wymagalności w stosunku do eksportu towarów do państw Unii Europejskiej;
- znaczne zmniejszenie eksportu, w tym techniki wojskowej;
- niski stan budżetu przeznaczanego na obronę narodową;
- niewystarczający stopień zaspokajania potrzeb sił Zbrojnych RP w nowoczesne uzbrojenie, sprzęt techniczny i części zamienne;

---

⁸ Uwarunkowania to tyle co: czynniki, od których jest uzależnione istnienie czegoś; okoliczności w których coś się dzieje, sytuacje w których ktoś (coś) przebywa. *Słownik wyrazów obcych*, PWN, Warszawa 1980.

– rażąco obniżenie zapasów mobilizacyjnych w gospodarce i siłach zbrojnych;

– zmniejszenie limitów finansowych na prowadzenie szkoleń i ćwiczeń żołnierzami rezerwy;

– ograniczenie, likwidacja i prywatyzacja przemysłu zbrojeniowego.

Niepokojące stają się zagrożenia ekologiczne, które mogą pojawić się niespodziewanie z kierunku otaczających nas sąsiadów np.: skażenia atmosfery przez uszkodzenie elektrowni atomowych, rozmieszczonych w sąsiedztwie naszych granic, zrzuty trujących substancji do ścieków i ich przedostawanie się do polskich rzek, katastrofy w czasie transportu środków trujących i szkodliwych dla środowiska naturalnego, emisje pyłów z wielkich zakładów przemysłowych, które mogą oddziaływać na polskie lasy i uprawy oraz uszkodzenia ropociągów i gazociągów przebiegających przez terytorium Polski.

Obok zasygnalizowanych kilku zagrożeń kryzysowych mogą pojawić się zagrożenia w postaci zjawisk patologii społecznej sprzyjające rozwojowi przestępczości zorganizowanej. Najbardziej niebezpieczną formą tych zjawisk wynikających z międzynarodowej aktywności przestępczej jest terroryzm i handel narkotykami.

Celem działalności obronnej państwa (utrzymania gotowości obronnej) jest niedopuszczenie, aby kryzysy powodujące zagrożenia nie przerodziły się w konflikty i walkę (zał. 4) w otoczeniu Polski, czy też na jej terytorium.

Z obserwacji wynika, że działania i przedsięwzięcia obronne realizowane w czasie pokoju, a szczególnie w sytuacji wystąpienia kryzysu polityczno-militarnego nie zawsze wiązać się będą z przygotowaniem sił zbrojnych do bezpośredniego odparcia agresji. Zachowanie bezpieczeństwa państwa wiąże się ściśle z przedsięwzięciami mającymi na celu „odstraszenie” przeciwnika. Może być ono realizowane środkami dyplomatycznymi, ekonomicznymi i militarnymi. Ma to doprowadzić do zniechęcenia przeciwnika do podjęcia agresji, a nawet jej przygotowania przez wskazanie nieopłacalności użycia siły do osiągnięcia celów politycznych. Skuteczna obrona państwa, a w niej skuteczne odstraszenie powinno być wynikiem zawczasu i systematycznie czynionych przygotowań obronnych.

1.5. Struktura gotowości obronnej państwa

Każdy system, aby mógł odpowiednio funkcjonować posiada w swoim składzie tzw. strukturę wewnętrzną, którą tworzą ludzie (struktura podmiotowa), narzędzia (struktura przedmiotowa) i dokumenty (struktura funkcjonalna). Należy przybliżyć czytelnikowi, co wchodzi w skład tych poszczególnych struktur tworzących system (ludzie → narzędzia → dokumenty).

1) Struktura podmiotowa gotowości obronnej państwa:

– stan i przygotowanie zespołów reagowania kryzysowego w państwie (szczególnie centralny i niższe szeregi w administracji publicznej);

– wydzielanie i przygotowanie obsad stanowisk kierowania (dowodzenia siłami zbrojnymi) obroną państwa;

– utrzymanie stanów osobowych sił zbrojnych w gotowości bojowej i mobilizacyjnej;

– przygotowanie i zgromadzenie zasobów rezerw osobowych na potrzeby mobilizacyjne i obronne państwa;

– utrzymanie sił w niemilitarnych ogniwach państwa do użycia;

2) Struktura przedmiotowa gotowości obronnej państwa:

– stan uzbrojenia i wyposażenia sił zbrojnych;

– stan przygotowania sprzętu technicznego pobieranego z zasobów gospodarki narodowej przez siły zbrojne w czasie mobilizacji;

– stan i przygotowanie wyposażenia stanowisk kierowania (dowodzenia siłami zbrojnymi) obroną państwa;

– organizacja wykorzystania źródeł zabezpieczenia funkcjonowania sił zbrojnych i pozostałych ogniw niemilitarnych;

– moce produkcyjne i remontowe gospodarki narodowej;

– rezerwy państwowe, ich stan i wielkość;

– organizacja i możliwość importu sprzętu i uzbrojenia.

3) Struktura funkcjonalna gotowości obronnej państwa:

– realność i aktualność dokumentów dotyczących założeń obronnych państwa (strategie, polityczno-strategiczna dyrektywa obronna, programy przygotowań obronnych i dyrektywy);

– skład organizacyjny sił zbrojnych na czas pokoju i wojny;

- plany i programy mobilizacyjne (sił zbrojnych i gospodarki);
- plany szkolenia sił zbrojnych i plany szkolenia obronnego społeczeństwa;
- aktualność dokumentów wprowadzających stany nadzwyczajne w państwie.

Struktura gotowości obronnej państwa nie wpływa bezpośrednio na zakres przygotowań obronnych – na utrzymanie gotowości obronnej, to jednak wskazuje na główne problemy, które przenoszą się następnie na konkretne zadania realizowane przez podmioty gospodarcze państwa. Do najważniejszych z nich należą:

- przygotowanie planowania w ogniwach gospodarczo-administracyjnych państwa;
- tworzenie przez resorty gospodarczo-administracyjne państwa bazy zaopatrzeniowej na wypadek kryzysu i wojny;
- utrzymanie stałej gotowości obronnej w ogniwach gospodarczych i administracyjnych państwa;
- profesjonalne przygotowanie organów władzy, administracji i gospodarki narodowej do rozwinięcia potencjału obronnego państwa;
- zapewnienie zdolności do osiągnięcia wyższych stanów gotowości obronnej państwa (stanowisk kierowania, intensyfikacji produkcji i zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych);
- kierowanie osiągnięciem wyższych stanów gotowości obronnej państwa na wypadek kryzysu i wojny.

2. CHARAKTERYSTYKA STANÓW GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA

W aktualnej sytuacji Polski, kiedy budujemy od nowa system obronny państwa, a gotowość obronna jest jedną z domen tego systemu, to nieodzowne będzie ujednoczenie pojęć stanów gotowości obronnej, ich liczby i synchronizacji z gotowością bojową sił zbrojnych.

Organy administracji państwowej, centralnej i terenowej oraz gospodarka narodowa będą realizowały swoje zadania obronne w ramach określonych stanów gotowości obronnej (stałej, podwyższonej, zagrożenia wojennego⁹, pełnej). W ramach przechodzenia do kolejno wyższych stanów gotowości obronnej następuje szeroko rozumiana konwersja gospodarki narodowej, w tym osiąganie zdolności gospodarki i administracji do przeciwstawienia się zagrożeniom – konfliktom zbrojnym, wojną oraz zorganizowania (zapewnienia) warunków do przetrwania ludności w sytuacjach ekstremalnych.

Wzorując się na dotychczas obowiązujących trzech stanach gotowości obronnej, można zadanie przypisane do ich wykonania realizować w nowym układzie – czterech stanów gotowości obronnej, co zapewni bardziej przemyślane ich zaplanowanie i spokojne wykonywanie.

Poszczególne stany gotowości obronnej państwa można scharakteryzować następująco (zał. 5).

2.1. Stała gotowość obronna państwa

Jest to element (stan) gotowości obronnej państwa, który polega na rozwijaniu dobrosąsiedzkich stosunków i współpracy międzynarodowej oraz rozwiązywania zaistniałych sytuacji kryzysowych w ramach wydatków wydzielanych z budżetu państwa na cele obronne.

---

⁹ Stan gotowości obronnej „zagrożenie wojenne” wg aktualnie obowiązującej uchwały KOK z dnia 2.06. 1997 r. nie wchodzi w system, jest natomiast zaproponowany w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 1999 r. (projekt).

W stałej gotowości obronnej tworzy się warunki do realizacji zadań obronnych w czasie pokoju i utrzymuje się siły zbrojne oraz pozostałe siły ochronno-obronne (Policję, Straż Graniczną, Państwową Straż Pożarną, Urząd Ochrony Państwa) w stałej gotowości bojowej oraz zdolności operacyjnej do podjęcia działań, z możliwością do uruchomienia i realizacji zadań obronnych zaplanowanych na czas kryzysu i wojny. Szkoli się w określonym reżimie siły zbrojne, zachowując ich gotowość mobilizacyjną oraz planuje się dyżury bojowe. Przygotowuje się wydzielone jednostki wojskowe do udziału w misjach pokojowych i humanitarnych w ramach Unii Zachodnioeuropejskiej i NATO.

Utrzymuje się do użycia siły i środki ratownictwa do likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych oraz ekologicznych, do oczyszczania terenu z przedmiotów niebezpiecznych i grożących wybuchem, prowadzenia monitoringu skażeń, niesienia pomocy poszkodowanym w katastrofach morskich i lotniczych. Także do ratownictwa wydzielone są chemiczne i radiacyjne zespoły awaryjne, które prowadzą rozpoznanie skażeń, likwidacji skutków awarii obiektów z toksycznymi środkami przemysłowymi oraz udzielania pomocy poszkodowanym. Natomiast do prowadzenia akcji przeciwpowodziowej i przeciwlodowej, usuwania zniszczeń obiektów oraz infrastruktury ekonomicznej, wydziela się pododdziały ratownictwa inżynierskiego.

Stała gotowość obronna państwa jest stanem ciągłym i właściwym dla czasu pokoju, w którym organy i wszelkie instytucje państwowe (prywatne) prowadzą przygotowania obronne w ramach bieżącej działalności.

Głównymi zadaniami w stałej gotowości obronnej będzie:

- 1) utrzymanie sił zbrojnych w stałej gotowości bojowej i mobilizacyjnej do ich powiększenia na okres wojny;
- 2) utrzymanie pozostałych sił tworzących system obronny państwa w gotowości do rozwinięcia na wypadek kryzysu lub wojny.

2.2. Podwyższona gotowość obronna

Jest to stan pośredni między stałą gotowością obronną a gotowością obronną zagrożenia wojennego, podczas której przygotowuje się organy władzy, administracji i gospodarki narodowej do realizacji zadań obronnych wynikających z oceny kryzysu polityczno-militarnego zagrażającego bezpieczeństwu państwa. Ten stan sprowadza się w razie pojawienia się symptomów bezpośrednich zagrożeń kryzysowych lub wojennych, albo gdy wynika to z zobowiązań sojuszniczych, w okresie dużych napięć w sferze stosunków międzynarodowych i wewnętrznych w wyniku czego może nastąpić wzrost zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

Organy administracji publicznej, podległe im oraz nadzorowane przez nie jednostki organizacyjne, a także podmioty gospodarcze realizują zadania obronne podnosząc swoją gotowość. Mogą też być podjęte działania związane z rozpoznaniem zagrożeń w podległych resortach i województwach, a także próby likwidacji tych zagrożeń. W ogniwach pozamilitarnych będą uruchamiane ciągłe dyżury do odbierania sygnałów w systemie ostrzegania i alarmowania oraz rozpoznania skażeń.

Przygotowanie sił podsystemu niemilitarnego do realizacji zadań wynikających z zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Uruchamianie pracy zespołów kierowania kryzysowego i zintensyfikowanie zdolności produkcyjno-usługowej przez siły gospodarczo-obronne.

W siłach zbrojnych doprowadza się określone siły i środki do stanu zapewniającego osiągnięcie gotowości do wzmocnienia rzutu osłony strategicznej oraz likwidacji zagrożeń niemilitarnych.

Priorytetowymi zadaniami do wykonania w stanie podwyższonej gotowości obronnej państwa będą:

- 1) przygotowanie i podwyższenie gotowości sił systemu obronno-państwa do realizacji zadań wynikających z zaistniałego kryzysu;
- 2) wzmocnienie ochrony i osłony granic RP oraz przestrzeni powietrznej i morskiej.

2.3. Gotowość obronna – zagrożenie wojenne

Stan ten określa konieczność częściowego rozwinięcia potencjału obronnego państwa w obliczu zagrożenia konfliktem zbrojnym lub wojną oraz konieczności udziału w sojuszniczej obronie poza terytorium Polski. Będzie się on przejawiał głównie w zabezpieczeniu mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania sił zbrojnych, a w ogniwach gospodarczo-obronnych rozpocznie się realizacją zadań wynikających z częściowego uruchomienia Programu mobilizacji gospodarki, zwłaszcza tych, które będą rzutowały na osiągnięcie gotowości bojowej sił zbrojnych.

W siłach zbrojnych będzie osiągana gotowość do osłony strategicznej terytorium Polski przez mobilizacyjne ich rozwinięcie. Bardzo istotnym problemem w tym stanie gotowości obronnej będzie działalność propagandowa mediów w celu wyjaśnienia społeczeństwu przyczyn kryzysu i sposobów jego likwidacji.

2.4. Pełna gotowość obronna

Jest to stan, który wprowadza się w razie stwierdzenia bezpośrednich przygotowań do agresji albo w razie dokonania takiej agresji. Pełna gotowość obronna ma zapewnić konieczność obrony suwerenności i integralności terytorium Polski.

Gospodarka narodowa i pozostałe ogniwa niemilitarne przystępują do działań związanych z pełnym zabezpieczeniem rozwijania sił zbrojnych. Odpowiednio przygotowane i wydzielone siły ochrony i gospodarczo-obronne utrzymują drogi manewru i ewakuacji. Zabezpieczają przewozy (przemarsze) wojsk do rejonów odpowiedzialności operacyjnej. Następuje rozwinięcie sił do zwalczania dywersji i terroryzmu na obszarze kraju oraz do prowadzenia akcji ratowniczych.

Elementy systemu kierowania obroną państwa przechodzą na wojenny system.

Sily zbrojne osiagaja zdolnosc do militarnej obrony panstwa oraz przystepuja do realizacji zadani bojowych wynikajacych z zaistnialej sytuacji. W pelni zostaje uruchomiony Program mobilizacji gospodarki. Mogaja byc wprowadzane ograniczenia wolnosc i praw obywateli oraz obowiazek swiadczen na rzecz obrony panstwa¹⁰.

-
- ¹⁰ Aktami prawa miejscowego mozna wprowadzic:
- nakaz okreslonego sposobu poruszania sie;
  - nakaz lub zakaz przebywania w okreslonych godzinach na okreslonych obszarach, obiektach i miejscach;
  - nakaz opuszczania, opróżniania miejsc;
  - nakaz ewakuacji okreslonych miejsc, obiektow i obszarow;
  - wydłużona liczba godzin pracy;
  - ograniczanie ruchu drogowego, kolejowego lub lotniczego;
  - zawieszenie dzialalnosci placowek oswiatowych, kulturalnych, sportowych i rozrywkowych.

3. ZADANIA ORGANÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ I PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W UTRZYMANIU STAŁEJ GOTOWOŚCI OBRONNEJ

Gotowość obronna państwa ma stały i ciągły charakter. W zależności od rozwoju sytuacji polityczno-militarnej oraz narastania kryzysu mogą być osiągnięte kolejne stany gotowości obronnej. Każdy ze stanów obejmuje skumulowane zadania do realizacji, stosownie do konkretnych warunków zaistniałych w czasie kryzysu. Polega to między innymi na zorganizowaniu przez siły gospodarczo-obronne bazy zaopatrzeniowej na bieżące i mobilizacyjne potrzeby państwa, a także na przygotowanie organów władzy oraz administracji do realizacji zadań obronnych wynikających z oceny kryzysu polityczno-militarnego, zagrażającego bezpieczeństwu państwa.

Utrzymanie gotowości obronnej państwa wynika z koncepcji systemu obronnego, w tym sensie oznacza ona możliwość do zapewnienia najdogodniejszych warunków do mobilizacyjnego i strategicznego rozwinięcia sił zbrojnych, które są podstawowym ogniwem potencjału obronnego państwa.

Ogólnie jest wiadomo, że w czasie pokoju nie jest możliwe ani konieczne, również i niecelowe utrzymywanie całego potencjału obronnego na czas wojny. W czasie pokoju powinny utrzymywać stałą gotowość tylko wybrane siły i środki oraz wydzielone systemy, zapewniające bezpieczeństwo państwa (system mobilizacyjny, system kierowania i dowodzenia oraz logistyczny). Gotowość obronna państwa ma zapewnić między innymi: doskonałe warunki do utrzymania i szkolenia sił zbrojnych ich działalności na rzecz utrzymania pokoju; przygotowanie bazy logistycznej do wykorzystania przez siły zbrojne w czasie kryzysu i wojny; stworzenia warunków do przetrwania ludności w sytuacjach ekstremalnych.

3.1. Zadania organów administracji publicznej i podmiotów gospodarczych w stanie stałej gotowości obronnej

Zadania te mogą być następujące (zał. 5, 6, 7, 8):

a) na szczeblu centralnym i resortowym:

1) zapewnienie bezpieczeństwa państwa przez utrzymywanie kontaktów i rozwijanie współpracy w dziedzinie obronności z sąsiadami i innymi państwami oraz uczestniczenie w pracach dotyczących międzynarodowych systemów bezpieczeństwa;

2) utrzymywanie wyspecjalizowanych sił do ochrony naczelnych organów kierowania państwem oraz możliwości ich mobilizacyjnego rozwijania na czas kryzysu i wojny;

3) działalność cywilnej gotowości i narodowego systemu zarządzania kryzysowego, systematyczne szkolenie zespołów na poszczególnych szczeblach administracji państwowej;

4) monitorowanie i analizowanie danych o ewentualnych symptomach zagrożeń bezpieczeństwa, opracowywanie oraz przekazywanie stosownych informacji w tym zakresie odpowiednim organom władzy i administracji rządowej;

5) utrzymywanie systemu wczesnego ostrzegania oraz możliwości do jego rozwijania w system wykrywania i alarmowania na czas kryzysu i wojny;

6) przygotowanie i utrzymanie zaplecza gospodarczo-administracyjnego kraju na potrzeby obronne;

7) szkolenie i utrzymywanie sił zbrojnych w stałej gotowości mobilizacyjnej¹¹ i bojowej. Udział w misjach pokojowych i akcjach humanitarnych organizacji międzynarodowych;

8) utrzymanie systemu obrony narodowej zapewniającego osłonę granicy i terytorium RP przed ich ewentualnym naruszeniem z powietrza, morza i lądu;

---

¹¹ Na utrzymanie i działalność pokojową sił zbrojnych powinno być przeznaczane około 5% PKB, w 1998 r. Sejm RP podjął uchwałę, że będzie przeznaczane co roku 3% PKB na działalność sił zbrojnych, a w 2000 r. Rząd RP zadeklarował przeznaczyć 2,1% PKB.

9) przygotowanie podstawowych elementów infrastruktury ekonomicznej i społecznej kraju;

10) przygotowanie organów państwa do funkcjonowania w stanach nadzwyczajnych (stanu wojny, wyjątkowego i klęski żywiołowej);

11) tworzenie i utrzymanie rezerw państwowych: mobilizacyjnych i gospodarczych:

- przygotowanie planów ewakuacji rezerw państwowych;

12) utrzymanie zdolności działania łączności służby zdrowia i transportu:

- przygotowanie łączy telefonicznych dla sił zbrojnych;

- przygotowanie ograniczeń w wykorzystywaniu częstotliwości przez nadawcze urządzenia radioelektroniczne;

- opracowanie zasad funkcjonowania transportu lądowego, morskiego i powietrznego na okres kryzysu i wojny;

- wydzielenie odpowiedniej liczby łóżek i personelu medycznego do udzielania pomocy medycznej rannym i poszkodowanym w czasie prowadzonych działań zbrojnych;

- wydzielenie określonej liczby lekarzy i medycznego personelu pomocniczego na potrzeby mobilizacyjne sił zbrojnych;

- ustalenie norm i zasad zaopatrywania służby zdrowia oraz ludności w środki farmaceutyczne i materiały medyczne;

13) utrzymanie możliwości zaspokojenia potrzeb bytowych ludności na czas kryzysu i wojny:

- prowadzenie ewidencji danych osobowych ludności, w tym zasobów siły roboczej;

- przygotowanie zasad racjonalnego wykorzystania (zatrudnienia) rezerw osobowych na okres kryzysu i wojny;

- zabezpieczenie komunalne ludności;

- przygotowanie planów ewakuacji ludności z zagrożonych rejonów;

14) planowanie przedsięwzięć w zakresie mobilizacji jednostek organizacyjnych poszczególnych resortów;

15) szkolenie obronne kadr administracji rządowej i samorządowej (AON to zadanie realizuje od 1995 r.);

16) koordynowanie działań w zakresie: bezpieczeństwa i porządku publicznego; ochrony tajemnicy państwowej i służbowej, ochrony granicy oraz kontroli ruchu granicznego; ochrony przeciwpożarowej i przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych oraz ograniczenia swobód obywateli;

17) opracowanie zasad funkcjonowania gospodarki z ponad 50% udziałem Skarbu Państwa w zakresie obronności oraz obrotu gospodarczego z zagranicą w czasie kryzysu i wojny;

18) opracowanie i utrzymywanie w aktualności programów mobilizacji gospodarki (centralnego, resortowych i wojewódzkich);

19) zapewnienie możliwości hodowli oraz produkcji, przetwórstwa i skupu przetworów rolno-spożywczych na czas kryzysu i wojny;

20) opracowanie założeń finansowania zadań obronnych i zasad emisji, obiegu pieniędzy oraz obrotu papierami wartościowymi.

b) na szczeblu wojewódzkim:

1) prowadzenie oceny stopnia zagrożenia województwa i możliwości wystąpienia zakłóceń w czasie wykonywania zadań obronnych;

2) określenie zasad i trybu postępowania organów samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych i innych jednostek organizacyjnych oraz organizacji społecznych do działania na wypadek kryzysu i wojny;

3) organizowanie szkoleń pracowników urzędu wojewódzkiego w zakresie obronności państwa oraz określanie zadań dla komórek organizacyjnych (osób funkcyjnych) na czas kryzysu i wojny, a także prowadzenie nadzoru nad szkoleniem obronnym w podległych jednostkach organizacyjnych (samorządowych);

4) zabezpieczenie realizacji zadań obronnych zleconych przez organ centralny i organy resortowe państwa;

5) zabezpieczenie ochrony tajemnicy państwowej i służbowej w prowadzonych pracach przygotowawczych dotyczących obronności oraz ładu i porządku na obszarze województwa;

6) planowanie wydzielenia środków finansowych z budżetu wojewódzkiego na realizację zadań obronnych na administrowanym terenie;

7) projektowanie i realizacja przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w planie przestrzennego zagospodarowania województwa, w tym na potrzeby sił zbrojnych, na pozostałe zadania obronne i na ochronę ludności;

8) tworzenie i utrzymanie rezerw surowcowych, materiałów oraz produktów na potrzeby obronne państwa;

9) organizowanie powiadamiania, ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach terenu województwa;

10) realizowanie zadań wynikających z wojewódzkiego programu mobilizacji gospodarki w zakresie zabezpieczenia ludności w żywność i usługi komunalne, ochrony zdrowia ludności województwa oraz organizowania akcji ratowniczych;

11) prowadzenie prac dotyczących przystosowania produkcji i usług na potrzeby obronne;

12) organizowanie dowozu żołnierzy rezerwy do odbycia czynnej służby wojskowej w razie mobilizacji oraz rozplakatowanie obwieścić o mobilizacji powszechnej w państwie;

13) wykonywanie zadań związanych z dostawami i usługami (świadczeniami) na rzecz sił zbrojnych i innych jednostek organizacyjnych realizujących zadania na rzecz obrony;

14) analizowanie stanu ilościowego i jakościowego żołnierzy rezerwy na terenie województwa oraz ich wieku, wykształcenia i przydatności obronnych;

15) wnioskowanie do Prezesa Rady Ministrów o objęcie przygotowaniami do militaryzacji określonych jednostek organizacyjnych na terenie województwa;

16) koordynowanie realizacją zadań obronnych na terenie województwa, sprawowanie nadzoru oraz prowadzenie kontroli wykonania tych zadań w podległych jednostkach organizacyjnych.

c) na szczeblu samorządowym:

1) przygotowanie urzędu powiatowego (gminnego), poszczególnych ich jednostek organizacyjnych do funkcjonowania w stanach nadzwyczajnych, w tym w czasie kryzysu i wojny;

2) organizowanie szkolenia obronnego dla osób funkcyjnych starostwa i samorządowych jednostek organizacyjnych do realizacji zadań obronnych;

3) przygotowanie mienia komunalnego do wykorzystania w razie kryzysu i wojny (energetyki, wodociągów, gazownictwa, komunikacji, drogowo-mostowego);

4) uwzględnienie potrzeb obronnych w planie przestrzennego zagospodarowania powiatu, gminy w zakresie rejonów odpowiedzialności sił ochronnych, komunalnych, lecznic, szpitali i straży;

5) przygotowanie dostaw i usług oraz innych świadczeń przeznaczonych na obronność;

6) współdziałanie z jednostkami administracji wojskowej (WKU) w sprawach zabezpieczenia potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych i niemilitarnych ogniw systemu obronnego:

- przygotowanie miejsc do rozplakatowania obwieszczeń o mobilizacji powszechnej;

- organizowanie miejskich, gminnych punktów zbiorów dla żołnierzy rezerwy i ich dowóz do miejsc prowadzenia mobilizacji;

- udostępnienie danych o stanie ruchomości i nieruchomości w powiecie i gminie;

- przechowywanie (deponowanie) dokumentów powołania;

- wydzielanie świadczeń osobistych i rzeczowych na potrzeby obronne i dla sił zbrojnych;

- organizowanie akcji kurierskich w celu doręczenia dokumentów powołania do czynnej służby wojskowej i na ćwiczenia mobilizacyjne;

7) kształtowanie świadomości patriotycznej i obronnej mieszkańców powiatu, gminy;

8) organizowanie ostrzegania i alarmowania ludności powiatu o zagrożeniach;

9) wydzielanie z budżetu powiatu, gminy środków finansowych na realizację zadań obronnych;

10) koordynowanie zadań obronnych, sprawując nadzór nad ich realizacją oraz kontrolując ich wykonanie w organach samorządowych.

Realizacja wymienionych zadań na poszczególnych szczeblach kierowania obroną państwa będzie możliwa do wykonania tylko wtedy, kiedy będą odpowiednie delegacje prawne w przepisach wykonawczych dotyczących obronności RP oraz przekazany zostanie odpowiedni budżet na te cele do wykonawców.

4. PODNOSZENIE GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

4.1. Charakterystyka sytuacji kryzysowych wpływających na podnoszenie gotowości obronnej państwa

Państwo będzie podnosiło swoją gotowość obronną wraz z narastaniem sytuacji kryzysowych. Kryzys państwa oznacza proces rozwoju wydarzeń wewnętrznych i zewnętrznych w otoczeniu państwa, stanowiących bezpośrednie zagrożenie jego żywotnych interesów, wymuszają one na władzach politycznych natychmiastowe podejmowanie działań środkami dyplomatycznymi i ekonomicznymi w celu zażegnania jego rozmiarów.

Kryzys (wybór, decydowanie) posiada dwa wymiary: kryzys wartości i kryzys poznania. Współczesne kryzysy mogą dotyczyć spraw: fizjologicznych, psychologicznych, społecznych, ekologicznych, ekonomicznych i polityczno-militarnych¹². Ten ostatni kryzys, interesujący nas z punktu widzenia obronnego, posiada swoją praprzyczynę w braku woli rozwiązania zaistniałej sytuacji (problemu). Jest to sytuacja, w której występują zagrożenia dla priorytetowych wartości, interesów lub celów zainteresowanych stron, a funkcjonowanie struktur państwa i więzi społecznych jest utrudnione (zał. 9). Kryzysy najczęściej posiadają kilka przyczyn z dominacją jednej, która stanowi podłoże zaistniałego kryzysu, a jednocześnie może być punktem zwrotnym w kierunku na polepszenie lub pogorszenie zaistniałej sytuacji.

Bezpośrednie zagrożenia kryzysowe mogą wynikać z sytuacji spowodowanych przez ukrytą lub jawną groźbę zastosowania przemocy (zał. 9). Celem takiej groźby może być dążenie do wymuszenia pożądanego przez zagrażającego zachowań politycznych i ustępstw np. rewizji granic, zmian terytorialnych, zaspokojenia celowo wygó-

---

¹² Patrz – *Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych*, praca zbiorowa pod redakcją Jerzego Koniecznego, Inowrocław 2000.

rowanych żądań grup etnicznych, czy wyznaniowych. Może się to przejawiać:

- w rozmieszczeniu na danym obszarze sił zbrojnych w skali wykraczającej poza limity dopuszczane umowami międzynarodowymi;
- przesunięciami wojsk niezgodnymi z ograniczeniami ustalonymi w ramach przedsięwzięć budowy zaufania i bezpieczeństwa;
- w bezpośrednim naruszaniu przestrzeni powietrznej, obszaru morskiego lub lądowych granic Polski¹³;
- w ograniczeniu dostaw surowców strategicznych, w tym ropy naftowej, gazu ziemnego i rudy żelaza;
- w zawieszeniu wymiany handlowej w ruchu granicznym;
- w narastaniu niekontrolowanego napływu obcokrajowców i nasilających się aktów terrorystycznych;
- w zagrożeniu ekologicznym pochodzącym od sąsiadów (awarie elektrowni jądrowych, wycieki z zakładów chemicznych itp.).

Mogą się także pojawić zagrożenia kryzysowe powodujące destabilizację w kraju (zał. 12):

- zjawiska patologii społecznej sprzyjające rozwojowi przestępczości zorganizowanej (przemyt, korupcja struktur władzy, handel narkotykami, kradzieże mienia itp.);
- utrzymujące się bezrobocie i ubożenie społeczeństwa;
- wzrastające zadłużenie obywateli wobec państwa.

Kryzys polityczno-militarny, we wstępnej swojej fazie powoduje sprzeczności w interesach zwaśnionych stron, które powodują konflikty, a te z kolei mogą doprowadzić do walki – nawet zbrojnej. Narastanie kryzysu polityczno-militarnego dotyka sfery obronnej państwa, może ono spowodować podnoszenie gotowości obronnej w państwie, włącznie z zarządzeniem wykonywania czynności mobilizacyjnych w siłach zbrojnych i gospodarce państwa. Istotą podwyższania gotowości obronnej jest takie działanie władz i organów państwowych oraz terenowych, aby zapewnić osiągnięcie potrzebnego w danej sytuacji stopnia zdolności państwa (resortu, województwa, powiatu i gminy) do przeciwstawienia się zaistniałym zagrożeniom, w tym szcze-

---

¹³ Patrz – *Strategia obronności RP*, MON, Warszawa 2000.

gólnie do odparcia agresji militarnej. Do podstawowych zasad i wymagań, które powinny być postrzegane w czasie osiągania wyższych stanów gotowości obronnej należy zaliczyć:

- priorytetowe traktowanie zadań realizowanych na rzecz sił zbrojnych oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji;
- wprowadzanie kolejnego stanu gotowości obronnej powinno być poprzedzone działaniem zmierzającym do rozpoznania stopnia zagrożenia kraju i na tej podstawie określanie zadań do realizacji dla wykonawców;
- utrzymanie w niezbędnej sprawności mechanizmów uruchomienia i kierowania procesem podwyższania gotowości obronnej państwa.

4.2. Kryteria gotowości obronnej państwa

Kryterium gotowości obronnej państwa w sytuacjach narastania kryzysu polityczno-militarnego będzie zdolność państwa do udaremnienia zagrożenia jego bezpieczeństwa¹⁴. Na proces udaremnienia zagrożenia będą się składały także przedsięwzięcia organizacyjne jak:

- ocena sytuacji międzynarodowej, a głównie wewnętrznej w państwie w aspekcie politycznym, społecznym, gospodarczym i militarnym kraju;
- zbieranie i przetwarzanie informacji przez wszystkie organy i ogniwa państwowe o narastaniu kryzysu i jego cechach;
- prognozowanie i tworzenie scenariuszy rozwoju kryzysu i jego wpływu na poszczególne sfery działalności państwa. Formy kryzysu mogą mieć charakter napięć, sporów i konfliktów wojennych nie wiążących się jednak z bezpośrednią agresją na kraj. Ich skutkiem mogą być ograniczenia w dopływie surowców, zakłócenia na rynku zbytu towarów, wzrost natężenia przestępczości zorganizowanej, groźba przewożenia środków powodujących skażenia chemiczne i promie-

---

¹⁴ Kryterium – podstawowe oceny, klasyfikacja podziału. *Słownik wyrazów obcych PWN*, Warszawa 1980.

niotwórcze oraz naruszenie granicy państwowej przez zorganizowane grupy i formacje zawodowe;

- podejmowanie negocjacji (decyzji) polityczno-dyplomatycznych zmierzających do eliminowania występujących w sytuacjach kryzysowych. Celem tych negocjacji powinno być niedopuszczenie do przekształcenia się konfliktu zaistniałego w otoczeniu Polski w agresję zbrojną na terytorium naszego kraju. W razie zaistnienia takiego zagrożenia można założyć, iż na większości terytorium naszego kraju prowadzona będzie normalna działalność pokojowa. Natomiast główny wysiłek obronny skupiony zostanie na zabiegach dyplomatycznych na rzecz szybkiego i pokojowego rozwiązania konfliktu. Również na militarnej i pozamilitarnej osłonie granic, ochronie ludności oraz struktur państwa przed skutkami takiego konfliktu;

- kierowanie państwem (polityką, gospodarką, administracją i społeczeństwem) objętym kryzysem ma na celu terminowe rozdysponowanie sił i środków, stosownie do sfer objętych tym kryzysem. Będzie ono swoim zasięgiem obejmowało następujące problemy (zał. 10):

- diagnozowanie i prognozowanie polityczno-militarnych sytuacji kryzysowych;

- ostrzeganie o pojawiających się symptomach zjawisk kryzysowych mogących mieć wpływ na stan bezpieczeństwa państwa;

- modelowanie sytuacji kryzysowych oraz weryfikowanie planów obronnych;

- określanie celów i sposobów działania w sytuacjach kryzysowych;

- podejmowanie decyzji dotyczących użycia sił i środków na cele obronne państwa oraz przekazanie zadań wykonawcom;

- nadzorowanie przygotowań i koordynowanie działań wydzielonych sił i środków do likwidowania zagrożenia;

- likwidowanie skutków kryzysu i odtwarzanie pokojowej działalności państwa.

Stopień osiągnięcia gotowości obronnej państwa będzie zależał przede wszystkim od czynnika czasu i warunków w jakich będą realizowane zadania poszczególnych stanów gotowości obronnej. Czynnikiem czasu będzie ułatwiał lub utrudniał (jeśli go będzie zbyt mało) realiza-

cję szeregu zamierzeń gotowości obronnej w dziedzinie gospodarczej i administracyjnej, czy też społecznej państwa.

Analizując kryteria (podstawy oceny) gotowości obronnej państwa należy zadać sobie pytanie – od czego może zależeć gotowość obronna państwa? Na odpowiedź będą się składały analitycznie określone uwarunkowania tak zewnętrzne jak wewnętrzne. Z pobieżnej analizy uwarunkowań można wysnuć wniosek, że ocena ich będzie uzależniona od ich związku, zakresu i siły oddziaływania na siebie, a w tym na gotowość obronną państwa. Szczegółowej analizie należy poddać uwarunkowania dotyczące zagrożeń: ekonomicznych, społecznych i politycznych.

4.3. Wprowadzanie wyższych stanów gotowości obronnej państwa

Organy administracji publicznej: rządowej i samorządowej oraz gospodarka narodowa realizować będą osiągnięcie określonych stanów gotowości obronnej państwa. W ramach przechodzenia do kolejnych wyższych stanów gotowości nastąpi szeroko rozumiana konwersja gospodarki narodowej, w tym osiągnięcie zdolności państwa do przeciwstawienia się zagrożeniu konfliktem zbrojnym (wojna) oraz na zorganizowaniu warunków do przetrwania ludności w sytuacjach ekstremalnych.

Przygotowanie do osiągnięcia określonych stanów gotowości obronnej państwa będą obejmowały pakiety przedsięwzięć wykonawczych dla podmiotów gospodarczych i administracyjnych. Utrzymanie i podwyższanie gotowości obronnej w państwie powinno być realizowane przez Radę Ministrów RP, której konstytucyjnym obowiązkiem jest zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego państwa; sprawuje ona ogólną kontrolę w dziedzinie obronności kraju¹⁵.

Decyzję do osiągnięcia podwyższonej gotowości obronnej państwa podejmuje Prezes Rady Ministrów, która zostaje przekazana do wia-

---

¹⁵ *Konstytucja RP*, Warszawa 6.04.1997 r., rozdz. VI, art. 146, pkt. 4.8 i 4. 11.

domości kierownikom resortów (równorzędnych) i wojewodom. Stanowi ona jednocześnie dla nich podstawę do wprowadzenia jej do realizacji w podległych i nadzorowanych podmiotach i jednostkach organizacyjnych.

Podwyższona gotowość obronna ma przygotować możliwości do częściowego rozwinięcia potencjału obronnego państwa, włącznie z ewentualną manifestacją gotowości do przeciwstawienia się poczynaniom potencjalnego agresora. Realizacja przedsięwzięć w tym stanie gotowości obronnej może zakładać podjęcie przez gospodarkę narodową zadań obronnych w określonych rozmiarach oraz rozwinięcia sił ochrony struktur państwa.

Do głównych zadań realizowanych w tym stanie gotowości obronnej będą należały:

1) podjęcie zadań związanych z rozpoznaniem zagrożeń w podległych resortach, województwach i podjęcie decyzji o ich likwidacji;

2) uruchomienie pracy zespołów reagowania kryzysowego i stałych dyżurów w ogniach niemilitarnych;

3) uaktualnienie dokumentów gotowości obronnej i programów mobilizacji gospodarki¹⁶;

4) odwołanie pracowników, studentów, sportowców, (żołnierzy rezerwy) z zagranicy do kraju (z urlopów);

5) uszczelnienie granic RP oraz osłony powietrznej kraju;

6) uruchomienie centralnego systemu ostrzegania i alarmowania oraz monitoringu skażeń;

7) przygotowanie zakładów poligraficznych do podjęcia druku prasy i materiałów propagandowych na okres kryzysu i wojny;

8) ograniczenie wyjazdów samochodów, wylotów i wyjścia z baz lotniczych (morskich) samolotów, statków planowanych do przekazania na rzecz sił zbrojnych;

---

¹⁶ Po uchwaleniu ustawy o gotowości cywilnej i cywilnym zarządzaniu kryzysowym w czasie pokoju dokumenty te mogą nosić nazwę:

- centralne (resortowe, wojewódzkie) programy przygotowań obronnych;
- programy gotowości cywilnej;
- plany reagowania kryzysowego.

9) przygotowanie stanowisk kierowania ochrona państwa wraz z niezbędnym aparatem pracy i zgodnie z planem, przemieszczenia organów na te stanowiska;

10) uzupełnienie do założonych wielkości stanu rezerw państwowych i przygotowanie ich do rozdziału;

11) przygotowanie do rozwinięcia i militaryzacji zakładów produkcyjno-usługowych, przewidzianych w resortowych programach mobilizacji gospodarki;

12) wydzielenie w gotowości do przekazania na rzecz sił zbrojnych (MSWiA) środków transportowych, maszyn i urządzeń;

13) rozwinięcie w rejonach zagrożonych oddziałów ratownictwa;

14) przygotowanie jednostek transportowych resortu do zwiększonych przewozów;

15) wprowadzenie ograniczeń w wykorzystaniu częstotliwości przez nadawcze urządzenia radioelektroniczne;

16) sprawdzenie stanu technicznego budowli ochronnych i urządzeń specjalnych do ochrony ludności;

17) wzmocnienie obiektów użyteczności publicznej, stacji radiowych i telewizyjnych, tras komunikacyjnych, zakładów produkcyjnych, baz materiałowych i innych obiektów o znaczeniu obronnym;

18) kontynuowanie przygotowania do konwersji wytypowanych zakładów produkcyjno-usługowych do uruchomienia produkcji – usług;

19) przygotowanie warunków do wprowadzenia w życie przepisów dotyczących stanów nadzwyczajnych;

20) realizowanie świadczeń na rzecz sił zbrojnych i obrony państwa przez organy administracji rządowej i samorządowej oraz podmioty gospodarcze.

Gotowość obronna – zagrożenie wojenne wprowadza się w celu przygotowania państwa do odparcia bezpośredniej agresji zbrojnej lub konieczności udziału naszych sił w sojuszniczej obronie poza terytorium Polski. Osiąganie gotowości obronnej – zagrożenie wojenne planują wszystkie elementy i ogniwa systemu obronnego państwa, natomiast ich pełna realizacja podejmowana będzie przez te elementy i ogniwa obronne, które będą bezpośrednio zagrożone agresją militar-

ną oraz te, które wykonują zadania na rzecz ich wzmocnienia. W tym stanie jest możliwość przeprowadzenia częściowej mobilizacji sił zbrojnych. Główne zadania jakie należy realizować to:

1) monitorowanie stopnia zewnętrznego zagrożenia wojennego i informowanie o tym zagrożeniu właściwych organów władzy publicznej;

2) prowadzenie działań dyplomatycznych zmierzających do zażegnania konfliktu i utrzymania pokoju;

3) zabezpieczenie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania jednostek sił reagowania i osłony;

4) wzmożenie działalności mediów publicznych i społeczeństwa na rzecz obrony RP;

5) uruchomienie selektywnej realizacji zadań – stosownie do istniejącego zagrożenia militarnego ujętych w programach mobilizacji gospodarki;

6) rozwinięcie krajowego systemu wykrywania i alarmowania zagrożeń;

7) stworzenie organizacyjnych, informacyjnych i materiałowych warunków do skutecznego prowadzenia działań zbrojnych oraz funkcjonowania struktur państwa i przetrwania ludności w czasie wojny;

8) częściowe rozwijanie wojennego systemu kierowania państwem;

9) wprowadzenie w życie regulaminów organizacyjnych oraz etatów wojennych w jednostkach organizacyjnych województw znajdujących się w zagrożonych rejonach RP;

10) selektywne (w miarę potrzeby) rozwijanie jednostek resortowych przewidzianych do militaryzacji;

11) uruchomienie świadczeń osobistych i rzeczowych oraz szczególnych zabezpieczających operacyjne przygotowanie terytorium kraju do obrony;

12) wprowadzenie przepisów prawnych dyscyplinujących gospodarkę kraju oraz realizację zadań obronnych przez wszystkie jednostki organizacyjne;

13) ewakuowanie ludności, zakładów przemysłu obronnego oraz rezerw państwowych z rejonu zagrożonego bezpośrednimi działaniami zbrojnymi;

14) prowadzenie działalności propagandowej i wyjaśniającej tło zagrożenia wojennego przez środki masowego przekazu.

Pełna gotowość obronna w państwie ma na celu osiągnięcie zdolności wszystkich dziedzin życia państwowego do przeciwstawienia się wojnie. Osiąganie pełnej gotowości obronnej planują wszystkie elementy i ogniwa systemu obronnego. W stanie tym Prezydent RP może ogłosić powszechną mobilizację, wprowadzić stan wojny na obszarze całego kraju w celu przystąpienia w razie konieczności do działań bojowych. Może również nastąpić ustawowe ograniczenie swobód obywatelskich, rozszerzenie obowiązków obywateli, organów administracji publicznej oraz stopniowe przestawianie gospodarki na działalność wojenną.

W stanie pełnej gotowości obronnej będą realizowane następujące przedsięwzięcia:

1) ogłoszenie powszechnej mobilizacji i wprowadzenie stanu wojennego oraz powołanie Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych;

2) mobilizacyjne rozwijanie całości (części) sił zbrojnych do etatu wojennego;

3) zabezpieczenie przez jednostki organizacyjne układu niemilitarnego mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania sił zbrojnych oraz przechodzenie ich do obrony kraju;

4) uruchomienie w resortach procesu militaryzacji i pobieranie przez jednostki militaryzowane środków transportowych, maszyn i urządzeń w ramach świadczeń na rzecz obrony oraz osiągnięcie przez nie zdolności do działań;

5) prowadzenie działań operacyjnych, rozpoznawczo-prewencyjnych oraz osiągnięcie gotowości do wykonania zadań przeciwdywersyjnych i antyterrorystycznych przez siły ochrony państwa;

6) włączenie sił Straży Granicznej w struktury organizacyjne sił zbrojnych;

7) rozwinięcie wojennego systemu kierowania państwem – funkcjonowanie organów władzy, administracji publicznej na stanowiskach kierowania;

8) przestawienie działalności gospodarki na zabezpieczenie potrzeb obronnych, a szczególnie na pełne wykonanie Programu Mobilizacji Gospodarki (programu przygotowań obronnych);

9) utrzymanie dróg manewru, dowozu i ewakuacji na potrzeby obronne kraju (sił zbrojnych, jednostek organizacyjnych MSWiA);

10) zabezpieczenie przewozów wojsk transportem kołowym i kolejowym;

11) realizowanie zadań dotyczących osłony technicznej wyznaczonych ciągów drogowych i kolejowych;

12) przygotowanie systemu reglamentacji artykułów żywnościowych i przemysłowych powszechnego użytku na okres wojny;

13) zabezpieczenie ważnych pod względem obronnym, gospodarczym i kulturalnym obiektów i przekazanie ich pod ochronę właściwym organom;

14) osiągnięcie gotowości do działań przez służby sanitarno-epidemiologiczne oraz weterynaryjne;

15) wprowadzenie stanu pogotowia dla jednostek ratownictwa (górniczego, gazowego, energetycznego, ropy naftowej i górskiego);

16) uruchomienie działalności poczty polowej na rzecz sił zbrojnych.

Najistotniejszymi przedsięwzięciami tego stanu gotowości obronnej będą warunki jakie muszą być stworzone do mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych oraz do militaryzacji wybranych jednostek organizacyjnych poszczególnych resortów.

5. WPŁYW POTENCJAŁU OBRONNEGO PAŃSTWA NA UTRZYMANIE I OSIĄGANIE GOTOWOŚCI OBRONNEJ

Potencjał obronny państwa definiowany jest jako całokształt możliwości materialnych i moralnych, które mogą być spożytkowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa (prowadzenia wojny)¹⁷.

Utrzymanie gotowości obronnej państwa determinowane jest przez stan potencjału obronnego w określonym miejscu i czasie. Oznacza to możliwość do zapewnienia najdogodniejszych warunków przechodzenia od stałej gotowości obronnej do kolejnych jej stanów, które w konsekwencji doprowadzają cały potencjał obronny do użycia. Wiadomo jest, jak już wcześniej wspomniano, że w czasie pokoju nie jest możliwe, ani konieczne i także niecelowe utrzymywanie całego potencjału obronnego w gotowości do użycia (działania). W czasie pokoju racjonalnym jest utrzymywanie stałej gotowości obronnej (bojowej) tylko przez niezbędne – wydzielone siły i środki oraz wyodrębnione systemy, zapewniające elastyczne osiaganie stanu pełnej gotowości bojowej, czy obronnej.

Wyodrębniając z potencjału obronnego państwa trzy kategorie: gospodarczo-ekonomiczną, militarną i techniczną¹⁸, można dokonać ich analizy i wpływu na utrzymanie gotowości obronnej.

Kategoria gospodarczo-ekonomiczna bezpośrednio rzutuje na utrzymanie gotowości obronnej, a wpływ bezpośredni mają: kondycja przemysłu zbrojeniowego, efektywność wykorzystania nakładów na obronę, w tym na sferę militarną i niemilitarną oraz zapewnienie zdolności gospodarki narodowej do zwiększonych świadczeń na potrzeby obrony państwa. W dziale gospodarczo-ekonomicznym, w wypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa i podwyższenia jego gotowości obronnej należy realizować zadania na rzecz sił zbrojnych w zakresie: dostaw uzbrojenia, sprzętu wojskowego, artykułów logistycz-

---

¹⁷ Patrz – *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 1996.

¹⁸ Podział własny autora.

nych i remontów uzbrojenia oraz sprzętu wojskowego. Natomiast na rzecz przygotowań mobilizacyjnych w gospodarce należy: przygotować wybrane elementy infrastruktury obronnej kraju (sieci kolejowej, drogowej, systemu łączności, energetyki i ochrony zdrowia); przygotować stanowiska kierowania dla organów władzy i administracji; zadbać o zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych ludności.

Z gospodarczo-ekonomicznej analizy utrzymania gotowości obronnej należałoby wziąć pod uwagę parametry ujemnie wpływające na tę gotowość np.:

- corocznie przydzielana suma na wydatki obronne i jej udział w produkcie krajowym brutto (PKB);
- prywatyzacja i komercjalizacja sektora obronnego w gospodarce;
- spadek eksportu i importu uzbrojenia;
- ograniczenie wydatków wojskowych na zamówienia produkcyjno-remontowe.

Kategoria militarna przejawia się w ciągle niesprecyzowanych kompetencjach odpowiedzialnych za kierowanie obronnością państwa i sił zbrojnych; postępującej profesjonalizacji sił zbrojnych i zmniejszeniem ich udziału w populacji generalnej społeczeństwa, spadek wielkości stanu rezerw państwowych (mobilizacyjnych i gospodarczych¹⁹) oraz zmianie systemu logistyki na typ stacjonarny w postaci baz logistycznych utrzymujących pełny asortyment środków materiałowo-technicznych i medycznych na okres kryzysu oraz wojny.

Rozpatrując potencjał obronny w kategoriach technicznych należy odnieść się do stanu i perspektyw rozwoju infrastruktury ekonomicznej oraz społecznej państwa, a z punktu widzenia obronnego do infrastruktury technicznej, logistycznej i inżynierskiej²⁰. Wydaje się, iż wiarygodna i sprawdzona działalność dotycząca realizacji zadań obronnych to zmilitaryzowanie jednostek organizacyjnych poszcze-

---

¹⁹ Przypis autora – w tym problemie pojawia się dla polityków dylemat polegający na tym, czy utrzymywać zamrożone moce produkcyjne w przemyśle, czy też posiadać zwiększone stany rezerw państwowych w czasie pokoju?

²⁰ Patrz J. Wojnarowski, *Przygotowanie do mobilizacyjnego rozwinięcia systemu obronnego państwa MOB-SOP-3*, AON 1998, s. 29.

gólnych ogniw gospodarczych w tym utrzymujących (tworzących) infrastrukturę obronną państwa.

Infrastrukturę obronną charakteryzuje obecnie zły stan techniczny, postępująca dekapitalizacja większości obiektów wojskowych, niezadowalający stan bazy magazynowej i niekorzystna w świetle wymagań operacyjnych – dyslokacja jednostek wojskowych. Rozwój telekomunikacji – mimo ogromnego postępu jest nierównomierny terytorialnie, podobnie mają się sprawy w sferze gospodarki wodnej i energetyki. Odślania się tutaj szerokie pole do współpracy międzynarodowej (w ramach NATO) w dziedzinach: prac badawczo-rozwojowych, przemysłu obronnego i eksportu uzbrojenia oraz przepływu nowych technologii głównie w dziedzinie transportu i łączności.

Baza materialna systemu obronnego państwa jest bezpośrednią pochodną gospodarki narodowej. Od niej bowiem zależy utrzymanie rezerw państwowych oraz rozbudowa i dostosowanie do wymagań obronnych wspomnianej infrastruktury ekonomiczno-społecznej, zapewniającej warunki do rozwinięcia i działania sił zbrojnych na obszarze kraju oraz przetrwania społeczeństwa w okresie kryzysu i wojny.

W ramach prac przygotowawczych jako bazę materialną do tworzonego systemu obronnego, należy przyjąć model gospodarki państwa na czas kryzysu i wojny, który znajduje swoje odzwierciedlenie w „Programie Mobilizacji Gospodarki”. W wyniku procesu prywatyzacji gospodarki (stan obecny – około 48% sprywatyzowanej własności państwowej i spółdzielczej) wielkość sektora państwowego nadal maleje, a to stwarza poważne trudności w utrzymaniu potencjału obronnego państwa.

Udział sprywatyzowanej gospodarki na rzecz obronności państwa obligowany jest procentowym wskaźnikiem przekraczającym 50% udziału Skarbu Państwa wyrażony w papierach wartościowych (akcje, obligacje).

Analiza stanu gospodarki narodowej z punktu widzenia potrzeb obronnych państwa obejmuje trzy główne dziedziny:

- przemysł w tym zbrojeniowy;
- rolnictwo i przetwórstwo;
- transport (drogowy, kolejowy, powietrzny i morski – rzeczny).

kompetencji nadzorują podwyższaniem gotowości obronnej w podległych jednostkach organizacyjnych i podmiotach gospodarczych. W kompetencjach Ministra Obrony Narodowej jest przekazanie zadań szefowi Sztabu Gen. WP, a on z kolei dowódcom rodzajów sił zbrojnych. Minister Obrony Narodowej kierowałby procesem osiągania wyższych stanów gotowości bojowej przez poszczególne departamenty MON i jednostki organizacyjne bezpośrednio jemu podległe (zał. 10).

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji odpowiadałby za przekazanie zadań oraz ich koordynację do podległych jednostek organizacyjnych – Komendzie Głównej Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, szefowi UOP, BOR oraz szefowi Obrony Cywilnej Kraju.

Wojewodowie jako przedstawiciele rządowej administracji w terenie przekazują zadania i nadzorują realizację w jednostkach organizacyjnych, podmiotach gospodarczych, organom samorządu terytorialnego i innym jednostkom organizacyjnym na terenie województwa.

Prezydenci miast, starostowie, burmistrzowie i wójtowie jako przedstawiciele samorządu terytorialnego przekazują zadania oraz organizują zabezpieczenie osiągania gotowości obronnej w poszczególnych jednostkach organizacyjnych.

Kierowanie podwyższaniem gotowości obronnej państwa będzie uwarunkowane przede wszystkim skalą rozwoju kryzysu polityczno-militarnego, kiedy wszystkie poczynania polityczno-dyplomatyczne nie przyniosą rezultatów. Należy wówczas uruchomić te mechanizmy, które zapewniają efektywne działania administracji i gospodarki narodowej w celu przeciwstawienia się zaistniałym zagrożeniom. Głównie należy zapewnić realizację zadań na rzecz sił zbrojnych, jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych i administracji, a także uruchomić organy kierowania tym procesem w państwie. Wraz z wprowadzeniem każdego, kolejnego stanu gotowości obronnej należy podejmować działania do rozpoznania stopnia zagrożenia i domniemanego zamiaru przeciwnika oraz określenie po tej analizie ogólnych zadań dla wykonawców.

ZAKOŃCZENIE

W materiale przedstawiono najistotniejsze problemy dotyczące gotowości obronnej państwa jako reakcję na zaistniały kryzys. Mając na uwadze fakt, że wprowadzenie i osiąganie kolejnych stanów gotowości obronnej pociąga za sobą nieodwracalne skutki w gospodarce i administracji publicznej państwa.

Dlatego też, aby zminimalizować, skutki zaistniałe w gospodarce powodowane kryzysem należy posiadać pakiet zadań przygotowawczych który, być może, pozwoli na elastyczne podejmowanie wiążących decyzji, ale też pociąga za sobą daleko idące potrzeby ekonomiczne.

Przestudiowanie tego opracowania może przyczyni się do poznania mechanizmu utrzymania stałej gotowości obronnej w państwie i przybliżenia priorytetowych zadań do zrealizowania w kolejnych stanach gotowości obronnej państwa.

Oczekuję, iż opisane w materiale do studiowania problemy będą stanowiły inspirację do analiz i śledzenia zmian dotyczących modyfikacji tej problematyki, która pozwala utrzymać stabilną gospodarkę w państwie, stosownie do wymagań stałej gotowości obronnej.

Niezmiernie wyraźną kwestią będzie zalegalizowanie tych ustaleń w odpowiedniej randze dokumentu prawnego, a na jego podstawie obciążenie zadaniami instytucji i podmiotów gospodarczo-administracyjnych kraju.

Usprawniony system gotowości obronnej powinien stać się jednym z instrumentów reagowania organów władzy i administracji w wypadku zaistnienia kryzysu polityczno-militarnego i jego zażegnania.

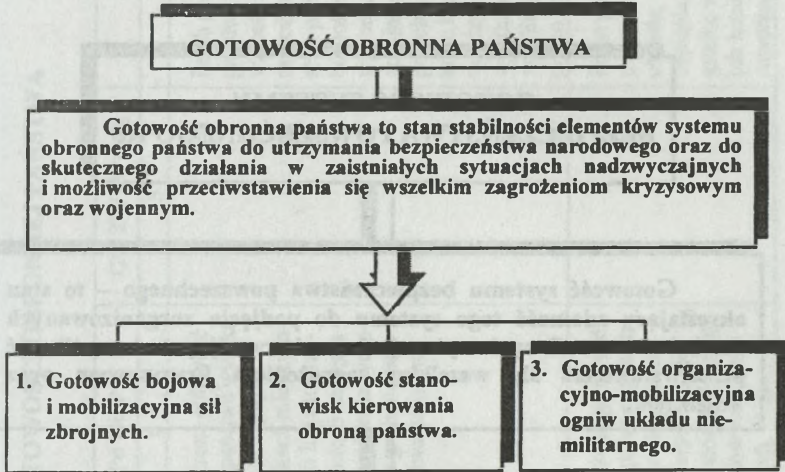
BIBLIOGRAFIA

1. Kulińczyk B., *Rozważania o gotowości obronnej państwa*, Myśl Wojskowa nr 4, Warszawa 1973.
2. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie gotowości obronnej RP (projekt z 1999 r.).
3. *Strategia obronności RP*, MON Warszawa 2000.
4. Sułek M., *Gotowość mobilizacyjna gospodarki narodowej*, Myśl Wojskowa nr 6, Warszawa 1995.
5. Sułek M., Płaczek J., *Planowanie gotowości obronnej gospodarki narodowej*, Zeszyty Naukowe AON nr 3, Warszawa 1994.
6. Tomczak S., *Uruchomienie i kierowanie procesem podwyższania gotowości obronnej państwa*, Myśl Wojskowa (Tajna) nr 2, Warszawa 1994.
7. Uchwała KOK nr 01/75 z 17.04.1975 r. w sprawie gotowości obronnej RP, BI KOK nr 2 (Dz.Urz. KOKO nr 62 z 1986 r.).
8. Ustawa o gotowości cywilnej i cywilnym zarządzaniu kryzysowym w czasie pokoju (projekt z 2000 r.).
9. Ustawa o służbie wojskowej i innych powinnościach obronnych RP (projekt z 2000 r.).
10. Ustawa z dnia 30.05.1996 r. o rezerwach państwowych oraz o obowiązkowych zapasach paliw (DzU nr 90 z 26.07.1996 r.).
11. Wojnarowski J., Dorosz K., Lewandowski G., *Siły Zbrojne RP – zasadnicze ogniwo utrzymania gotowości obronnej państwa „GOP-2000”*, AON, Warszawa 2000.
12. Wojnarowski J., *Podstawowe elementy systemu gotowości obronnej państwa*, Myśl Wojskowa nr 3, Warszawa 1997.
13. Wojnarowski J., *Przygotowanie do mobilizacyjnego rozwinięcia systemu obronnego państwa „MOB-SOP” – 3*, AON, Warszawa 1997.
14. Wojnarowski J., Zubek J., *Gotowość obronna państwa w warunkach sytuacji kryzysowych „KAPPA”*, AON, Warszawa 1997.

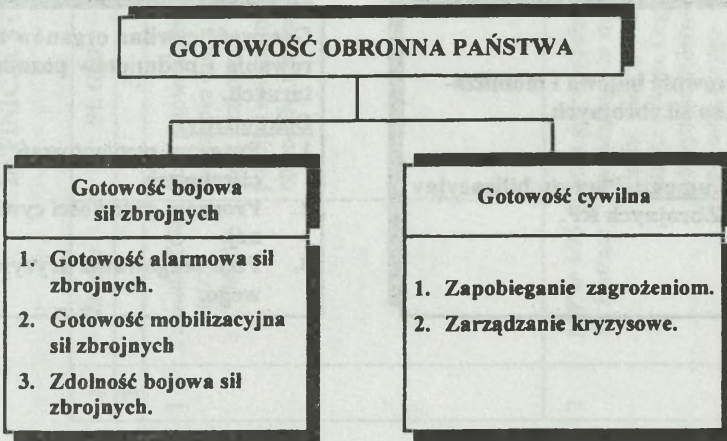
Druk AON nr 744/WW

SKŁAD SYSTEMU GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA

a) obowiązujący

b) proponowany

SKŁAD GOTOWOŚCI SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA POWSZECHNEGO RP

(proponowany)

GOTOWOŚĆ SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA POWSZECHNEGO RP

Gotowość systemu bezpieczeństwa powszechnego – to stan określający zdolność tego systemu do podjęcia zorganizowanych działań w określonych sytuacjach nadzwyczajnych i możliwość przeciwstawienia się wszelkim zagrożeniom kryzysowym oraz wojennym.

Gotowość bojowa i mobilizacyjna sił zbrojnych.

Dokument: Plan mobilizacyjny Sił Zbrojnych RP.

Gotowość cywilna organów kierowania i podmiotów pozamilitarnych.

Dokumenty:

1. Program przygotowań obronnych.
2. Program gotowości cywilnej.
3. Plan reagowania kryzysowego.

DEFINICJE STANÓW GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA

Lp.	Źródło	St. GOP	Pd GOP	GO ZW (WGO)	Pi GOP
1	2	3	4	5	6
1	<i>Uchwała KOK</i> 01/75 z 17.04.75 r.	Stala gotowosc obronna państwa dziala na rzecz utrzymania pokoju i umacniania obronności państwa.	Podwyższona gotowosc obronna państwa wynika ze wzrostu napiecia w stosunkach miedzynarodowych lub zaostrenia się takiego napiecia albo stwierdzenia symptomów zagrozenia bezpieczeństwa państwa.		Peña gotowosc obronna państwa wynika ze wzrostu zewnetrznego zagrozenia bezpieczeństwa państwa, zaistnienia beżpośredniej groźby wybuchu konfliktu zbrojnego, nagłej napasności przeciwnika na obszar kraju lub gdy z umów miedzynarodowych wynika konieczność wspólnej obrony przeciwko agresji.
2	<i>MW nr 3/96</i> <i>H. Pietrzak</i>	Stala gotowosc obronna państwa – to stan ciagły, właściwy dla okresu pokoju. Organy i instytucje państwowe prowadzą przygotowanie obronne w ra-	Podwyższona gotowosc obronna państwa jest stanem odpowiednim dla okresu dużych napieć w sferze stosunków miedzynarodowych i wewnetrznych. Organy		Peña gotowosc obronna państwa występuje w okresie, w którym wzrost napiecia spowodował groźbę wybuchu wojny lub konieczności obrony suwerenności i integral-

Lp.	Źródło	St. GOP	Pd GOP	GO ZW (WGO)	PI GOP
1	2	3	4	5	6
		mach bieżącej działalności.	administracji państwowej i podległe im i nadzorowane przez nie jednostki organizacyjne oraz podmioty gospodarcze ograniczają działalność państwową na rzecz zadań obronnych.		ności terytorium kraju. Organy administracji państwowej i gospodarki narodowej realizują przedsięwzięcia związane z funkcjonowaniem w czasie wojny, a po osiągnięciu pełnej gotowości obronnej działają w reżimie wojennym.
3	<i>Dep. Syst. Obronnego MON - 1996 r.</i>	Stała gotowość obronna państwa – stan trwały utrzymywany w czasie pokoju, gdy stosunki międzynarodowe układają się będą poprawnie a ewentualne konflikty i napięcia będą rozstrzygane w drodze dyplomatycznej i nie będą powodować istotnego wzrostu zagrożenia bezpieczeństwa państwa.	Podwyższona gotowość obronna państwa – stan pośredni między stałą gotowością obronna, a wzmożoną gotowością obronna, który należałoby osiągnąć w razie pojawienia się kryzysu polityczno-militarnego zagrażającego bezpieczeństwu państwa.	Wzmoczona gotowość obronna państwa – stan pośredni między podwyższoną a pełną gotowością obronna, który należałoby osiągnąć w razie pojawienia się symptomów zagrożenia wojną lokalną.	Pełna gotowość obronna państwa – stan, który należałoby osiągnąć w razie zaistnienia groźby wybuchu wojny powszechnej, albo w razie dokonania nagłej agresji na Polskę.

Lp.	Źródło	St. GOP	Pd GOP	GO ZW (WGO)	PI GOP
1	2	3	4	5	6
4	<p><i>Przygotowanie i prowadzenie wojny obronnej przez Polskę po 2000 r.</i></p> <p>pk. „KAPPA” AON 1997 r.</p>	<p>Stać gotowość obronna państwa – to element gotowości obronnej, który polega na tworzeniu i utrzymaniu bezpieczeństwa narodowego oraz rozwiązania zaistniałych sytuacji kryzysowych w ramach wydatków wydzielonych z budżetu państwa na cele obronne.</p>	<p>Podwyższona gotowość obronna państwa – to element gotowości obronnej, podczas której przygotowuje się organy władzy, administracji i gospodarki narodowej do realizacji zadań obronnych wynikających z oceny kryzysu polityczno-militarnego zagrażającego bezpieczeństwu państwa.</p>	<p>Wzmoczona gotowość obronna państwa – to element gotowości obronnej, który określa konieczność rozwinięcia potencjału obronnego państwa w obliczu zagrożenia konfliktami zbrojnymi lub wojną.</p>	<p>Pełna gotowość obronna państwa – to element gotowości obronnej, który określa rozwinięcie systemu obronnego państwa do odparcia agresji przeciwnika.</p>
5	<p><i>Rozporządzenie RM z 1999 r. (projekt)</i></p>	<p>Stać gotowość obronna państwa – stan utrzymywany w czasie pokoju, gdy stosunki międzynarodowe układają się poprawnie, a ewentualne konflikty rozstrzygane są w drodze dyplomacji i nie powodują istotnego zagrożenia militarnego.</p>	<p>Podwyższona gotowość obronna państwa – stan poprawiający możliwości wprowadzenia kolejnych wyższych stanów gotowości obronnej.</p> <p>Wprowadza się go w razie pojawienia się symptomów bezpośrednich zagrożeń kryzysowych lub wojennych albo gdy wynika to z zobowiązań sojuszników.</p>	<p>Gotowość obronna – zagrożenie wojenne – stan, który osiąga się w razie pojawienia się groźby bezpośredniego zagrożenia wojennego lub konieczności udziału w sojuszniczej obronie poza terytorium Polski.</p>	<p>Pełna gotowość obronna państwa – stan, który osiąga się w razie stwierdzenia bezpośrednich przygotowań do agresji albo w razie dokonania bezpośredniej agresji.</p>

ZADANIA REALIZOWANE W POSZCZEGÓLNYCH STANACH GOTOWOŚCI OBRONNEJ

Kryzys polityczno-militarny	Podwyższona gotowość obronna		Gotowość obronna zagrożenie wojenne	Pełna gotowość obronna
	w siłach zbrojnych	w państwie		
Zagrożenie konfliktem (wojną)	Przygotowanie sił zbrojnych do realizacji zadań mobilizacyjnych i osiągnięcia gotowości bojowej	Przygotowanie sił zbrojnych do realizacji zadań mobilizacyjnych i osiągnięcia gotowości bojowej	w państwie	w państwie
			w siłach zbrojnych	w siłach zbrojnych
		Częściowe mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych.	Częściowe rozwinięcie wojennego systemu kierowania obroną państwa.	Mobilizacyjne i operacyjne rozwijanie sił zbrojnych.
			Zabezpieczenie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania jednostek wojskowych.	Zabezpieczenie wojennego rozwinięcia sił zbrojnych.
			Zabezpieczenie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania jednostek wojskowych.	Przeście na wojenny system kierowania obroną państwa.
				Uruchomienie programu mobilizacji gospodarki.

**UCHWAŁA Nr 01/75 KOMITETU OBRONY KRAJU
z dnia 17 kwietnia 1975 r. znowelizowana w dniu 2 czerwca 1997 r.
w sprawie gotowości obronnej Rzeczypospolitej Polskiej**

(dokument obowiązujący - wyciąg)

W celu zapewnienia zdolności Rzeczypospolitej Polskiej do skutecznego przeciwstawienia się ewentualnej agresji militarnej oraz określenia warunków organizowania przygotowań obronnych, na podstawie art. 6 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (DzU z 1992 r. nr 4, poz. 16, nr 40, poz. 174 i nr 54, poz. 254, z 1994 r. nr 43, poz. 165, z 1996 r. nr 7, poz. 44, nr 10, poz. 56 i nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. nr 6, poz. 31) – Komitet Obrony Kraju uchwała, co następuje:

§ 1.1. Ustanawia się: stałą gotowość obronną państwa, podwyższoną gotowość obronną państwa i pełną gotowość obronną państwa.

2. Stany gotowości bojowej sił zbrojnych i zadania realizowane w tych stanach ustala Minister Obrony Narodowej.

3. Na podstawie decyzji Komitetu Obrony Kraju, podjętej na wniosek Ministra Obrony Narodowej, w okresie stałej gotowości obronnej państwa, w części sił zbrojnych mogą być wprowadzane wyższe stany gotowości bojowej.

§ 2. W stałej gotowości obronnej państwa, charakteryzującej się działaniem Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz utrzymania pokoju, a równocześnie umacnianiem obronności państwa – realizuje się głównie:

1) politykę ukierunkowaną na zapewnienie bezpieczeństwa państwa poprzez utrzymywanie kontaktów i rozwijanie współpracy w dziedzinie obronności z sąsiadami i innymi państwami oraz uczestnictwo w pracach międzynarodowych systemów bezpieczeństwa;

2) monitorowanie i analizowanie danych o ewentualnych symptomach zagrożenia bezpieczeństwa państwa, opracowywanie oraz przekazywanie stosownych informacji w tym zakresie właściwym organom państwowym;

3) utrzymywanie sił zbrojnych na określonym poziomie w stałej gotowości bojowej;

4) utrzymywanie skutecznej ochrony granicy państwowej i obrony obszaru kraju przed ich ewentualnym naruszeniem z powietrza, morza i lądu;

5) planowania strategicznego rozwinięcia systemu obronnego do obrony państwa;

6) utrzymywanie i rozbudowę infrastruktury obronnej kraju, środków materiałowych dla potrzeb sił zbrojnych, resortów spraw wewnętrznych i administracji oraz sprawiedliwości;

7) utrzymywanie organów władzy, administracji państwowej i samorządowej oraz ich aparatu pomocniczego, a także jednostek organizacyjnych gospodarki narodowej, spółdzielni i organizacji społecznych w gotowości do wykonywania zadań zapewniających osiągnięcie pełnej gotowości obronnej państwa;

8) przygotowanie sił i środków oraz przedsięwzięć w zakresie militaryzacji i obrony cywilnej;

9) wykonywanie zadań związanych z przygotowaniem stanowisk kierowania;

10) prowadzenie szkoleń oraz zrywanie elementów systemu obronnego w ramach gier i ćwiczeń obronnych.

§ 3. W podwyższonej gotowości obronnej państwa wynikającej ze wzrostu napięcia w stosunkach międzynarodowych lub oceny realnego zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa – realizuje się głównie:

1) monitorowanie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i ciągłe informowanie właściwych organów państwowych o skali tego zagrożenia oraz operatywne przeciwdziałanie wzmóżonej penetracji obcych służb specjalnych;

2) działania dyplomatyczne mające na celu rozładowanie napięcia i zabezpieczenie interesów państwa;

3) wzmóżenie poczynań w zakresie zwiększenia aktywności społeczeństwa na rzecz obrony państwa;

4) osiąganie przez siły zbrojne wyższych stanów gotowości bojowej;

5) podwyższanie gotowości i częściowe rozwijanie jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych i administracji;

6) zabezpieczenie niezbędnych potrzeb sił zbrojnych w zakresie mobilizacyjnego i operacyjnego ich rozwijania;

7) uruchomienie w gospodarce narodowej potencjału rzeczowego, finansowego i osobowego dla zaspokojenia wzrastających potrzeb obronnych państwa – selektywna realizacja zadań wynikających z Programu Mobilizacji Gospodarki;

8) intensyfikowanie działań w zakresie organizacyjnego, rzeczowego i materiałowego przygotowania stanowisk kierowania dla organów władzy, administracji państwowej i samorządowej;

9) częściowe rozwijanie sił oraz realizowanie określonych zamierzeń w zakresie militaryzacji i obrony cywilnej.

§ 4. W pełnej gotowości obronnej państwa, wynikającej ze wzrostu zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, zaistnienia bezpośredniej groźby wybuchu kon-

fliktu zbrojnego, nagłej napaści na obszar kraju lub gdy z umów międzynarodowych wynika konieczność wspólnej obrony przeciwko agresji – realizuje się głównie:

1) działania dyplomatyczne zmierzające do zażegnania konfliktu poprzez uruchomienie przewidzianych we wszystkich porozumieniach międzynarodowych, których stroną jest Rzeczypospolita Polska, mechanizmów utrzymania i przywrócenia pokoju oraz bezpieczeństwa państwa;

2) przedsięwzięcia zmierzające do pełniejszej konsolidacji i aktywności społeczeństwa na rzecz obrony państwa;

3) zadania zmierzające do osiągnięcia przez siły zbrojne pełnej gotowości bojowej;

4) rozwinięcie sił i środków resortu spraw wewnętrznych i administracji do etapów czasu wojennego, jak również wzmoczenie działalności tego resortu w kierunku przestrzegania przez ludność porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego oraz poszanowania obowiązującego w tym zakresie prawa;

5) przedsięwzięcia zmierzające do przestawienia działalności gospodarki narodowej na zabezpieczenie potrzeb obronnych, a szczególnie pełnego wykonania Programu Mobilizacji Gospodarki;

6) funkcjonowanie organów władzy oraz administracji państwowej i samorządowej na stanowiskach kierowania;

7) pełne rozwinięcie sił i przedsięwzięć w zakresie militaryzacji i obrony cywilnej oraz systemu kierowania obroną cywilną;

8) przedsięwzięcia i zadania wynikające z ogłoszenia przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej powszechnej lub częściowej mobilizacji lub wprowadzenia stanu wojennego;

9) przedsięwzięcia i zadania wynikające z wprowadzenia nowych ustaw oraz przepisów wykonawczych.

§ 5.1. Realizacja zadań i przedsięwzięć określonych w § 2 – § 4 oraz innych wynikających z potrzeb chwili, następuje w szczególności w oparciu o przepisy ustawowe dotyczące powszechnego obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej i przepisy ustawowe określające warunki i skutki prawne stanu wojennego oraz inne przepisy ustawowe, a także przepisy wykonawcze, jak również na podstawie decyzji naczelnych organów władzy i administracji państwowej – stosownie do zaistniałej sytuacji politycznej i militarnej.

2. Decyzje, o których mowa w ust. 1, mogą zakładać skrytość posunięć, a w określonych okolicznościach lub ze względu na potrzebę osiągnięcia określonych celów mogą zakładać wykonywanie tych posunięć w sposób demonstracyjny lub tylko jawny.

3. Decyzje, o których mowa w ust. 1 i 2, przekazuje się według ustalonych kompetencji i relacji bezpośrednio zainteresowanym lub poprzez upoważnione osoby.

§ 6.1. Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju i Prezes Rady Ministrów określają - w drodze zarządzenia - zestawy zadań dla ministrów i wojewodów, które podlegają realizacji na podstawie decyzji Komitetu Obrony Kraju podjętej we współdziałaniu z Radą Ministrów.

2. W zarządzeniu, o którym mowa w ust. 1, mogą zostać ustalone zadania (zestawy zadań), w szczególności w zakresie obrony cywilnej, podlegające realizacji przez kierowników resortowych jednostek państwowych, spółdzielczych i organizacji społecznych oraz przez kierowników podmiotów gospodarczych i innych jednostek organizacyjnych, znajdujących się na obszarze województwa - na podstawie zarządzeń wojewodów, wydanych w wykonaniu decyzji Komitetu Obrony Kraju, na zasadach i w trybie ustalonych przez wojewodów w ramach przypisanych im uprawnień koordynacyjnych z tytułu pełnienia funkcji przewodniczących wojewódzkich komitetów obrony i szefów obrony cywilnej województw.

3. Zestawy zadań, o których mowa w ust. 1, dzieli się na:

1) pierwszy zestaw zadań, który zawierać powinien przedsięwzięcia stwarzające możliwość częściowego rozwinięcia potencjału obronnego państwa wraz z ewentualną prezentacją gotowości do przeciwstawienia się siłom poczynaniom potencjalnego agresora. Realizacja przedsięwzięć ujętych w tym zestawie zadań powinna zakładać podjęcie przez gospodarkę narodową zadań obronnych w określonych rozmiarach, rozwinięcie sił resortu spraw wewnętrznych i administracji, jednostek przewidzianych do militaryzacji oraz formacji obrony cywilnej, jak również stworzyć warunki do dalszej intensyfikacji przygotowań obronnych - bez powodowania istotnych deformacji w realizacji budżetu państwa;

2) drugi zestaw zadań, który zawierać powinien przedsięwzięcia stwarzające możliwość szybkiego przejścia do realizacji Programu Mobilizacji Gospodarki, a w tym dostaw natychmiastowych, całkowitego rozwinięcia sił resortu spraw wewnętrznych i administracji, jednostek zmilitaryzowanych oraz formacji obrony cywilnej, realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej, funkcjonowania określonych organów na stanowiskach kierowania. Realizacja przedsięwzięć ujętych w tym zestawie zadań powinna zakładać możliwość przesunięcia sił i środków oraz wydatków przewidzianych w budżecie państwa na zadania obronne;

3) trzeci zestaw zadań, który zawierać powinien przedsięwzięcia stwarzające możliwość do pełnego rozwinięcia całego potencjału obronnego państwa oraz natychmiastowego przystąpienia w razie konieczności do działań bojowych. Realizacja przedsięwzięć ujętych w tym zestawie zadań powinna zakładać ustawowe ogranicze-

nia swobód obywatelskich, rozszerzenia obowiązków obywateli, rozszerzenie uprawnień i obowiązków organów administracji państwowej oraz pełne przestawienie działalności administracji państwowej i gospodarki narodowej na tory wojenne.

4. Decyzje, o których mowa w ust. 1 mogą dotyczyć realizacji zadań ujętych zestawowo (całe zestawy) lub pojedynczych albo grupowych zadań z zestawów i mogą dotyczyć całego terytorium kraju lub jego części – stosownie do potrzeb wynikających z analizy zaistniałej sytuacji.

5. Realizacja pierwszego i drugiego zestawu zadań związana jest z osiąganiem podwyższonej gotowości obronnej państwa, natomiast trzeciego zestawu zadań z osiąganiem pełnej gotowości obronnej państwa.

6. W razie nagłego wybuchu konfliktu zbrojnego organy zobowiązane do realizacji zadań ujętych w zestawach wykonują przedsięwzięcia nacelowane na pełną ich realizację w czasie możliwie najkrótszym.

7. Wnioski w przedmiocie podjęcia przez Komitet Obrony Kraju decyzji, o których mowa w ust. 1, opracowują i przedstawiają osoby wchodzące w skład Komitetu Obrony Kraju, stosownie do ich kompetencji i zadań.

§ 7.1. Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju i Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Obrony Narodowej mogą – przed nakazaniem realizacji zadań w trybie, o którym mowa w § 6 – zobowiązać określonych ministrów, wojewodów oraz wójtów, burmistrzów (prezydentów miast) do realizacji i zabezpieczenia przedsięwzięć, związanych z osiąganiem wyższych stanów gotowości bojowej przez siły zbrojne.

2. Minister Obrony Narodowej w uzgodnieniu z Ministrem Gospodarki i Ministerem Finansów określa zakres czynności organów, o których mowa w ust. 1, i tryb postępowania w tych sprawach.

§ 8.1. Ministrowie i wojewodowie – w oparciu o dane ustalone w zarządzeniu Przewodniczącego Komitetu Obrony Kraju i Prezesa Rady Ministrów, o którym mowa w § 6 i § 7 – wydadzą zarządzenia wykonawcze. W zarządzeniach tych ustalić należy odpowiednio zadania dla organów i kierowników podległych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych, spółek Skarbu Państwa i spółek, w których Skarb Państwa posiada nie mniej niż 50% udziałów lub akcji, jak również określić tryb zabezpieczenia realizacji tych zadań.

2. Zarządzenia wykonawcze, o których mowa w ust. 1, ustalające zadania dla wszystkich banków, jak również tryb realizacji tych zadań wyda Prezes Narodowego Banku Polskiego, który stosownie do art. 52 pkt. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim (DzU z 1992 r. nr 72, poz. 360, z 1993 r. nr 6, poz. 29, z 1994 r. nr 1, poz. 2, nr 80, poz. 369, nr 121 poz. 591 i nr 136, poz. 703 oraz z 1996 r.

nr106, poz. 496) – nadzoruje i koordynuje działalność innych banków w zakresie obronności.

3. Wojewodowie w zarządzeniach wykonawczych, o których mowa w ust. 1, ustalają zadania dla wójtów i burmistrzów (prezydentów miast) oraz tryb realizacji tych zadań.

4. Upoważnia się Sekretarza Komitetu Obrony Kraju – we współdziałaniu z wyznaczonymi przedstawicielami kierownictw Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Gospodarki – do koordynacji i kontroli realizacji postanowień wynikających z ust. 1 – 3.

§ 9. Ilekroć w uchwale jest mowa o:

1) ministrze – rozumie się przez to również przewodniczących komisji i komitetów sprawujących funkcje naczelnych organów administracji państwowej, kierowników urzędów centralnych i instytucji państwowych nie podporządkowanych naczelnemu organowi administracji państwowej, prezesów zarządów organizacji społecznych, wykonujących zadania w zakresie obronności;

2) resortowych jednostkach państwowych – rozumie się przez to jednostki organizacyjne podległe, podporządkowane lub nadzorowane przez ministrów oraz jednostki organizacyjne dla których minister jest organem założycielskim, znajdujące się na obszarze województwa;

3) jednostkach spółdzielczych – rozumie się przez to spółdzielnie i ich związki, znajdujące się na obszarze województwa;

4) jednostkach organizacji społecznych – rozumie się przez to jednostki organizacji społecznych wykonujących zadania w zakresie obronności, znajdujące się na obszarze województwa.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
z dnia..... 1999 r.
w sprawie gotowości obronnej Rzeczypospolitej Polskiej
(projekt - wyciąg)

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia..... o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej..... (DzU..... nr..... poz.....) zarządza się co następuje:

Przepisy ogólne

§ 1.1. Podstawowym celem niniejszego rozporządzenia jest dostosowanie przepisów i zasad normujących proces utrzymywania i podwyższania gotowości obronnej do realiów ustrojowych Rzeczypospolitej Polskiej, a także wymogów wynikających z członkostwa Polski w NATO.

2. Rozporządzenie określa istotę, zakres i stany gotowości obronnej oraz zasady, procedury i organy właściwe w zakresie jej utrzymania i podwyższania.

§ 2.1. Istotą gotowości obronnej jest utrzymanie zdolności państwa do podejmowania i realizowania w określonym czasie zadań obronnych i mobilizacyjnych w celu przeciwstawienia się różnorodnym co do skali i charakteru zagrożeniom kryzysowym i wojennym oraz niedopuszczenia do zaskoczenia Rzeczypospolitej Polskiej agresją militarną.

2. Zakres gotowości obronnej Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje gotowość bojową i mobilizacyjną Sił Zbrojnych RP oraz gotowość cywilną organów kierowania jednostek organizacyjnych tworzących pozamilitarne ogniwa systemu obronności.

§ 3. Ustala się stałą gotowość obronną, podwyższoną gotowość obronną, gotowość obronną – zagrożenie wojenne i pełną gotowość obronną Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział I

§ 4.1. Stała gotowość obronna – stan utrzymywany w czasie pokoju, gdy stosunki międzynarodowe układają się poprawnie, a ewentualne konflikty rozstrzygane są w drodze dyplomatycznej i nie powodują istotnego zagrożenia militarnego. W stanie

tych działalność państwa nakierowana jest na rzecz utrzymania pokoju z równoczesnym umacnianiem obronności państwa.

2. W stałej gotowości obronnej realizuje się głównie:

1) politykę ukierunkowaną na zapewnienie bezpieczeństwa państwa poprzez utrzymywanie kontaktów i rozwijanie współpracy w dziedzinie obronności z sąsiadami i innymi państwami oraz uczestnictwo w pracach międzynarodowych systemów bezpieczeństwa;

2) utrzymywanie wyspecjalizowanych sił i środków do ochrony naczelnych organów kierowania państwem oraz możliwości ich mobilizacyjnego rozwijania na czas zagrożenia i wojny;

3) utrzymywanie narodowego systemu zarządzania kryzysowego oraz systematyczne szkolenie zespołów kryzysowych;

4) monitorowanie i analizowanie danych o ewentualnych symptomach zagrożeń bezpieczeństwa państwa, opracowywanie oraz przekazywanie stosownych informacji w tym zakresie odpowiednim organom władzy i administracji rządowej;

5) utrzymywanie stanu wczesnego ostrzegania oraz możliwości do jego rozwijania w system wykrywania i alarmowania na czas zagrożenia i wojny;

6) szkolenie i utrzymywanie Sił Zbrojnych RP w stałej gotowości do mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia zgodnie z planem operacyjnym oraz udziału wydzielonych jednostek w Siłach Zbrojnych NATO, a także w misjach pokojowych i akcjach humanitarnych organizacji międzynarodowych;

7) utrzymywanie systemu obrony narodowej zapewniającego osłonę granicy i terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed ich ewentualnym naruszeniem z powietrza, morza i lądu;

8) przygotowanie podstawowych elementów infrastruktury kraju dla potrzeb obronnych, w tym głównie utrzymywanie mocy wykonawczych przemysłu obronnego;

9) tworzenie i utrzymywanie rezerw państwowych, w tym głównie mobilizacyjnych niezbędnych do zaspokojenia potrzeb Sił Zbrojnych RP i innych ogniw systemu obronności Rzeczypospolitej Polskiej oraz tworzenia i utrzymywania zapasów paliw ciekłych, rezerw leków, materiałów medycznych i artykułów sanitarnych, rezerw produktów i półproduktów artykułów żywnościowych przez powołane do tego celu agencje;

10) utrzymywanie zdolności podstawowych dziedzin gospodarki, w tym głównie łączności, transportu, służby zdrowia i inwestycji do zaspokajania potrzeb obronnych państwa w czasie zagrożenia i wojny;

11) utrzymywanie możliwości zaspakajania potrzeb bytowych ludności na czas zagrożenia i wojny;

12) przygotowanie planów ewakuacji i rozśrodkowania rezerw państwowych oraz ważnych pod względem obronnym zakładów przemysłowych;

13) przygotowanie planów ewakuacji ludności ze stref i rejonów niebezpiecznych, w tym głównie z potencjalnych rejonów działań bojowych;

14) planowanie przedsięwzięć w zakresie militaryzacji;

15) szkolenie oraz zgrywanie elementów systemu obronności w ramach gier i ćwiczeń obronnych.

Zadania przedstawione w pkt. 8 do 10 ujmuje się w Centralnym Programie Mobilizacji Gospodarki w skali państwa oraz w Programach Mobilizacji w resortach i województwach.

3. Na podstawie decyzji Rady Ministrów, podjętej na wniosek Ministra Obrony Narodowej, w stałej gotowości obronnej Rzeczypospolitej Polskiej w części Sił Zbrojnych RP mogą być wprowadzane wyższe stany gotowości bojowej i mobilizacyjne rozwinięcie.

§ 5.1. Podwyższona gotowość obronna – stan poprawiający możliwości wprowadzenia kolejnych, wyższych stanów gotowości obronnej. Wprowadza się go w razie pojawienia się symptomów bezpośrednich zagrożeń kryzysowych lub wojennych albo gdy wynika to z zobowiązań sojuszniczych. W stanie podwyższonej gotowości obronnej realizuje się przedsięwzięcia organizacyjno-koordynacyjne zapewniające osiągnięcie zdolności organów kierowania wszystkich szczebli do kierowania osiągnięciem wyższych stanów gotowości obronnej.

2. W stanie podwyższonej gotowości obronnej realizuje się głównie:

1) monitorowanie symptomów zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej i ciągłe informowanie właściwych organów państwowych o jego skali oraz przeciwdziałanie penetracji obcych służb specjalnych;

2) działania dyplomatyczne mające na celu rozładowanie napięcia i zabezpieczenie interesów Rzeczypospolitej Polskiej;

3) rozwijanie narodowego systemu reagowania kryzysowego, zapewniającego osiągnięcie zdolności systemu obronności Rzeczypospolitej Polskiej do skutecznego przeciwstawienia się zagrożeniom kryzysowym lub wypełniania zobowiązań sojuszniczych;

4) przygotowanie systemu wczesnego ostrzegania do rozwinięcia go w system wykrywania i alarmowania ludności;

5) przygotowanie kierownictw organów i jednostek organizacyjnych do sprawnego rozwijania potencjału obronnego w czasie osiągania gotowości obronnej – zagrożenie wojenne i pełnej gotowości obronnej;

6) osiągnięcie pełnej gotowości bojowej przez określone jednostki wojskowe Sił Zbrojnych RP oraz pełnej gotowości obronnej przez określone jednostki organizacyjne resortu spraw wewnętrznych i administracji;

7) wzmoczoną aktywność mediów publicznych i społeczeństwa na rzecz obrony Rzeczypospolitej Polskiej;

8) weryfikowanie i uaktualnianie – stosownie do przewidywanego zagrożenia militarnego – centralnego, resortowych i wojewódzkich Programów Mobilizacji Gospodarki oraz wyselekcjonowanie z nich zadań do realizacji w stanach gotowości obronnej – zagrożenie wojenne i pełnej gotowości obronnej;

9) przygotowanie określonych sił i środków do zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia w czasie osiągania gotowości obronnej – zagrożenie wojenne i pełnej gotowości obronnej;

10) intensyfikowanie działań w zakresie organizacyjnego, rzeczowego i materiałowego przygotowania stanowisk kierowania dla organów władzy, administracji państwowej i samorządowej;

11) weryfikowanie budżetów: państwa, resortowych i terenowych w kierunku zaniechania przedsięwzięć, których kontynuowanie staje się niecelowe i przeznaczenie zwolnionych środków finansowych na realizację zadań obronnych;

12) wzmacnianie działań w zakresie utrzymania porządku publicznego i zwalczania przestępczości zorganizowanej.

§ 6.1. Gotowość obronna – zagrożenie wojenne – stan, który osiąga się w razie pojawienia się groźby bezpośredniego zagrożenia wojennego lub konieczności udziału w sojuszniczej obronie poza terytorium Polski. Gotowość obronna – zagrożenie wojenne zapewnia realizację przedsięwzięć stwarzających możliwość przeprowadzenia częściowej mobilizacji, wprowadzenia stanu wojennego i rozwinięcia niezbędnych jednostek wojskowych Sił Zbrojnych RP do odparcia agresji militarnej.

2. W stanie gotowości obronnej – zagrożenie wojenne realizuje się głównie:

1) monitorowanie stopnia zewnętrznego zagrożenia wojennego i informowania właściwych organów władzy publicznej o ocenie zagrożenia bezpośrednią agresją militarną;

2) działania dyplomatyczne zmierzające do zażegnania konfliktu poprzez uruchomienie przewidzianych we wszystkich porozumieniach międzynarodowych, których stroną jest Rzeczypospolita Polska, mechanizmów utrzymania pokoju oraz bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej;

3) rozwinięcie systemu wykrywania i alarmowania;

4) zadania wynikające z zarządzenia przez Prezydenta RP częściowej mobilizacji oraz z wprowadzenia stanu wojennego na części lub na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

5) zaspokojenie niezbędnych potrzeb osobowych, rzeczowych i finansowych Sił Zbrojnych RP w zakresie mobilizacyjnego i operacyjnego ich rozwinięcia;

6) osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej przez część Sił Zbrojnych RP według potrzeb wynikających z odpowiednich planów operacyjnych;

7) włączenie Straży Granicznej w struktury organizacyjne Sił Zbrojnych RP;

8) stworzenie organizacyjnych, informacyjnych i materiałowych warunków do skutecznego prowadzenia działań zbrojnych oraz funkcjonowania struktur państwa i przetrwanie ludności w czasie wojny;

9) częściowe rozwijanie wojennego systemu kierowania państwem;

10) selektywne realizowanie zadań wynikających z centralnego, resortowych i wojewódzkich Programów Mobilizacji Gospodarki;

11) realizowanie określonych zamierzeń w zakresie militaryzacji;

12) ewakuowanie ludności, zakładów przemysłu obronnego oraz rezerw państwowych z rejonu zagrożonego bezpośrednimi działaniami zbrojnymi.

§ 7.1. Pełna gotowość obronna – stan, który osiąga się w razie stwierdzenia bezpośrednich przygotowań do agresji albo w razie dokonania bezpośredniej agresji. Pełna gotowość obronna obejmuje realizację zadań i przedsięwzięć stwarzających możliwość przeprowadzenia powszechnej mobilizacji, wprowadzenia stanu wojennego oraz pełnego rozwinięcia narodowego systemu obrony do odparcia wspólnie z siłami sojuszniczymi agresji militarnej.

2. W stanie pełnej gotowości obronnej realizuje się głównie:

1) działania dyplomatyczne określone w § 5 ust. 2 pkt. 2;

2) rozwinięcie systemu wykrywania i alarmowania na czas wojny;

3) mobilizacyjne i operacyjne rozwinięcie całości Sił Zbrojnych RP i osiągnięcie przez nie zdolności do militarnej obrony państwa oraz realizacji zadań bojowych wynikających z potrzeb sojuszniczej obrony;

4) zadania zmierzające do osiągnięcia przez wszystkie jednostki organizacyjne państwa pełnej gotowości obronnej, a w Siłach Zbrojnych RP pełnej gotowości bojowej do odparcia agresji militarnej;

5) rozwinięcie sił resortu spraw wewnętrznych i administracji do etatu wojennego i wzmoczenie działalności przez te siły w kierunku przestrzegania przez ludność porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego oraz poszanowania obowiązującego w tym zakresie prawa;

6) włączenie Straży Granicznej w struktury organizacyjne Sił Zbrojnych RP;

7) przedsięwzięcia zmierzające do przestawienia działalności gospodarki na czas wojny, a w tym pełne uruchomienie centralnego, resortowych i wojewódzkich Programów Mobilizacji Gospodarki;

8) przedsięwzięcia i zadania wynikające z zarządzenia przez Prezydenta RP powszechnej mobilizacji oraz wprowadzenia stanu wojennego, jeżeli nie był wprowadzony w czasie osiągania gotowości obronnej – zagrożenie wojenne;

9) pełne rozwinięcie wojennego systemu kierowania państwem oraz funkcjonowanie ogniw władzy oraz administracji państwowej i samorządowej na stanowiskach kierowania;

10) przedsięwzięcia i zadania wynikające z nowych ustaw oraz z nowych ustaw oraz przepisów wykonawczych.

§ 8.1. Realizacja przedsięwzięć i zadań określonych § 4 do § 8 następuje w szczególności w oparciu o przepisy ustawowe dotyczące powszechnego obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej i przepisy ustawowe określające warunki i skutki prawne stanu wojennego oraz inne przepisy ustawowe, a także przepisy wykonawcze, jak również na podstawie decyzji naczelnych organów władzy i administracji państwowej – stosownie do zaistniałej sytuacji politycznej i militarnej.

2. Zadania i przedsięwzięcia, o których mowa w ust. 1, mogą zakładać skrytość posunięć, a w określonych okolicznościach lub ze względu na potrzebę osiągnięcia określonych celów mogą zakładać wykonywanie tych posunięć w sposób demonstracyjny lub tylko jawny.

3. W razie nagłego wybuchu konfliktu zbrojnego bezpośrednio ze stałej gotowości obronnej wprowadza się stan pełnej gotowości obronnej i wykonuje się wszystkie przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w pominiętych stanach gotowości obronnej w czasie możliwie najkrótszym.

Rozdział II

§ 9. Ustala się organy właściwe w zakresie utrzymywania i podwyższania gotowości obronnej na szczeblach:

- 1) państwa – Prezes Rady Ministrów;
- 2) resortu – minister;
- 3) województwa – wojewoda;
- 4) powiatu – starosta, prezydent miasta na prawach powiatu;
- 5) gminy – wójt lub burmistrz.

§ 10.1. Prezes Rady Ministrów w oparciu o przedsięwzięcia określone w § 4 do § 8 określa szczegółowe zadania obronne dla ministrów i wojewodów, które podlegają realizacji na podstawie decyzji Rady Ministrów.

2. W zadaniach, o których mowa w ust. 1 Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Obrony Narodowej określa zadania w zakresie planowania, organizowania i zapewnienia warunków do mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia Sił Zbrojnych RP, a w szczególności do:

a) powołania i przyjęcia rezerw osobowych, w tym ich dowóz do miejsc mobilizacji oraz pobrania z gospodarki narodowej lądowych środków transportowych i maszyn;

b) pobrania i przyjęcia z gospodarki narodowej statków powietrznych i taboru pływającego wraz załogami;

c) uruchomienia systemu przekazania z gospodarki narodowej rezerw materiałowych zastrzeżonych dla Sił Zbrojnych RP, dostaw realizowanych w ramach centralnego, resortowych i wojewódzkich Programów Mobilizacji Gospodarki oraz świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz sił zbrojnych;

d) organizowania i funkcjonowania wojennego systemu kierowania państwem.

3. Prezes Rady Ministrów, na wniosek Ministra Obrony Narodowej, przed nakazaniem realizacji własnych zadań obronnych zobowiązuje określonych ministrów i wojewodów oraz starostów, burmistrzów (prezydentów miast) i wójtów do realizacji i zabezpieczenia przedsięwzięć związanych z osiąganiem wyższych stanów gotowości bojowej i mobilizacyjnego rozwinięcia Sił Zbrojnych RP oraz zadań na rzecz wojsk sojuszniczych przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Obrony Narodowej zobowiązuje określonych ministrów do zapewnienia niezbędnych dostaw uzbrojenia oraz środków bojowych i materiałowych pochodzących z importu.

5. Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji określa zadania, w szczególności do:

a) ochrony granicy państwa, przestrzegania porządku publicznego, zwalczania dywersji, sabotażu i terroryzmu w czasie osiągania wyższych stanów gotowości obronnej;

b) ochrony ważnych obiektów o istotnym znaczeniu dla bezpieczeństwa państwa i ochrony ludności;

c) planowania, organizacji i zapewnienia warunków do przejścia jednostek organizacyjnych i nadzorowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji ze struktur pokojowych na wojenne.

§ 11.1. Minister Obrony Narodowej w uzgodnieniu z Ministrem Gospodarki, Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrem Finansów określa zakres czynności organów, o których mowa w § 10 ust. 2 do 4 i tryb postępowania w tych sprawach.

2. Minister Obrony Narodowej koordynuje i kontroluje realizację zadań, o których mowa w § 10 ust. 2 do 4 przez organy administracji państwowej, instytucje państwowe, samorządy, podmioty gospodarcze i inne jednostki organizacyjne.

3. Minister Obrony Narodowej w drodze „Dyrektywy o gotowości bojowej i mobilizacyjnej Sił Zbrojnych RP” ureguluje utrzymywanie i podwyższanie gotowości bojowej i mobilizacyjnej Sił Zbrojnych RP z uwzględnieniem wymogów wynikających z członkostwa Polski w NATO.

§ 12.1. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji na podstawie zadań, o których mowa w § 10 ust. 5 reguluje utrzymywanie i podwyższanie gotowości obronnej: w Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i innych podległych i nadzorowanych jednostkach organizacyjnych.

2. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji koordynuje i kontroluje realizację zadań, o których mowa w § 10 ust. 5.

§ 13.1. Ministrowie i wojewodowie w oparciu o zadania, o których mowa w § 4 do § 7 i § 10 oraz własne potrzeby obronne, wydadzą zarządzenia wykonawcze. W zarządzeniach tych ustalają zadania dla organów i kierowników podległych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych, spółek Skarbu Państwa i innych spółek organizacyjnych, jak również określają tryb zabezpieczenia i realizacji tych zadań.

2. Wojewodowie w zarządzeniach wykonawczych, o których mowa w ust. 1, ustalają zadania dla starostów, burmistrzów (prezydentów miast i wójtów oraz tryb realizacji tych zadań.

Rozdział III

§ 14.1. Podwyższanie gotowości obronnej Rzeczypospolitej Polskiej realizowane jest w razie pojawienia się bezpośrednich zagrożeń kryzysowych lub wojennych albo, gdy wynika to z międzynarodowych umów sojusznicych.

2. W zależności od rozwoju sytuacji i skali zagrożenia jeżeli działania dyplomatyczne nie dają pozytywnych rezultatów:

1) Prezes Rady Ministrów występuje do Rady Ministrów z wnioskiem o wprowadzanie wyższych stanów gotowości obronnej oraz powiadamia o tym Prezydenta RP;

2) Prezes Rady Ministrów w razie wprowadzenia stanu gotowości obronnej – zagrożenie wojenne lub pełnej gotowości obronnej występuje do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem o zarządzanie częściowej lub powszechnej mobilizacji i użycia Sił Zbrojnych do obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 15.1. Decyzje podjęte na podstawie wniosku, o którym mowa w § 14 ust. 2 pkt. 1 przekazywane będą bezpośrednio przez:

1) Prezesa Rady Ministrów – ministrom, wojewodom, organom pozarządowym instytucji państwowych, kierownictwom organizacji: politycznych, zawodowych i społecznych;

2) ministra – dyrektorom departamentów, organom centralnym, kierownikom (dyrektorom) jednostek organizacyjnych bezpośrednio podległych i nadzorowanych przez ministrów;

3) wojewodę – dyrektorom komórek urzędu wojewódzkiego, podporządkowanym i nadzorowanym jednostkom organizacyjnym, podmiotom gospodarczym oraz starostom, prezydentom, burmistrzom miast;

4) starostę – wójtom i jednostkom organizacyjnym bezpośrednio podległym i nadzorowanym przez starostów.

2. Decyzje, o których mowa w ust. 1 przekazywane będą za pomocą:

1) dokumentu doręzonego według zasad obowiązujących dla korespondencji niejawnej;

2) stacji szyfrowych;

3) łączności rządowej;

4) sieci telekomunikacyjnej użytku publicznego i wewnątrzresortowych w formie tajnionej.

§ 16.1. Decyzje w sprawie podwyższenia gotowości bojowej i mobilizacyjne rozwinięcie Sił Zbrojnych RP podejmuje Minister Obrony Narodowej za zgodą Rady Ministrów.

2. Wyższe stany gotowości bojowej i mobilizacyjnej w Siłach Zbrojnych RP na podstawie decyzji, o której mowa w ust. 1, wprowadza Szef Sztabu Generalnego WP.

§ 17. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

1) ministrze – rozumie się przez to również przewodniczących komisji i komitetów sprawujących funkcje naczelnych i centralnych organów administracji państwowej, kierowników urzędów centralnych i instytucji państwowych nie podporządkowanych nacelnemu organowi administracji rządowej, prezesów zarządów i agencji wykonujących zadania w zakresie obronności;

2) resortowych jednostkach – rozumie się przez to jednostki organizacyjne podległe, podporządkowane lub nadzorowane przez ministrów oraz jednostki organizacyjne, dla których minister jest organem założycielskim, znajdujące się na obszarze województwa;

3) wojewódzkich jednostkach organizacyjnych – rozumie się przez to jednostki organizacyjne podległe, podporządkowane lub nadzorowane przez wojewodów oraz jednostki, dla których wojewoda jest organem założycielskim, a także organy samorządu terytorialnego i im podległe i nadzorowane jednostki organizacyjne i podmioty gospodarcze;

4) powiatowych jednostkach organizacyjnych – rozumie się przez to jednostki bezpośrednio podległe i nadzorowane przez starostów;

5) gminnych jednostkach organizacyjnych – rozumie się przez to jednostki bezpośrednio podległe i nadzorowane przez wójtów i burmistrzów;

6) jednostkach organizacji społecznych i zawodowych – rozumie się przez to jednostki organizacji społecznych i zawodowych wykonujących zadania w zakresie obronności, znajdujące się na obszarze województwa;

7) wojennym systemie kierowania państwem – rozumie się przez to organa kierowania na wszystkich szczeblach struktury państwowej: naczelnym, centralnym, wojewódzkim i samorządowym oraz organa dowodzenia sił zbrojnych w ramach Wojennego Systemu Dowodzenia, wraz z ich organami sztabowymi oraz stanowiskami kierowania (dowodzenia).

USTAWA
z dnia 30 maja 1996 r.
o rezerwach państwowych oraz zapasach obowiązkowych paliw
(DzU z dnia 26 lipca 1996 r.)

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady:

1) tworzenia i gospodarowania rezerwami państwowymi surowców, materiałów, paliw, maszyn, urządzeń, produktów rolnych, produktów i półproduktów żywnościowych, leków i materiałów medycznych oraz artykułów sanitarnych, a także innych wyrobów niezbędnych do realizacji zadań w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa,

2) tworzenia, utrzymywania i finansowania zapasów obowiązkowych paliw ciekłych, węgla kamiennego i gazu ziemnego.

Rozdział 2
Rezerwy państwowe

Art. 2. 1. Tworzy się rezerwy państwowe surowców, materiałów, paliw, maszyn, urządzeń, produktów rolnych, produktów i półproduktów żywnościowych, leków i materiałów medycznych oraz artykułów sanitarnych, a także innych wyrobów niezbędnych do realizacji zadań w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa.

2. Rezerwy państwowe, zwane dalej „rezerwami”, stanowią wyodrębniony majątek Skarbu Państwa.

Art. 3. 1. Rezerwy dzieli się na:

1) rezerwy mobilizacyjne - służące realizacji zadań związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb Sił Zbrojnych oraz bezpieczeństwa publicznego w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa państwa, a także w czasie podwyższenia gotowości obronnej państwa,

2) rezerwy gospodarcze - służące w szczególności zaspokajaniu podstawowych surowcowych, materiałowych i paliwowych potrzeb gospodarki narodowej oraz utrzymaniu ciągłości zaopatrywania ludności kraju w podstawowe produkty rolne, produkty i półprodukty żywnościowe, leki i materiały medyczne oraz artykuły sanitarne w okresach, o których mowa w pkt 1, a także eliminowaniu lub łagodzeniu

zakłóceń w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, wynikających z nieprzewidywanych zdarzeń i okoliczności oraz klęsk żywiołowych.

2. W ramach rezerw gospodarczych wyodrębnia się stany zastrzeżone dla celów mobilizacyjnych.

Art. 4. 1. Rezerwy mobilizacyjne, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1, tworzą ministrowie, kierownicy urzędów centralnych, prezesi agencji wymienionych w art. 9 i wojewodowie, każdy w zakresie swojej działalności statutowej, w zakresie rzeczowym i ilościowym niezbędnym do realizacji zadań związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa.

2. Rezerwy gospodarcze, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2, tworzą:

1) Minister Przemysłu i Handlu – w zakresie rezerw surowców, materiałów i paliw,

2) Minister Zdrowia i Opieki Społecznej – w zakresie rezerw leków i materiałów medycznych oraz artykułów sanitarnych,

3) Prezes Agencji Rynku Rolnego – w zakresie rezerw produktów rolnych oraz produktów i półproduktów żywnościowych.

3. Rada Ministrów może określać, w drodze rozporządzenia, rezerwy gospodarcze nie wymienione w ust. 2, zobowiązując do ich tworzenia innych ministrów, kierowników urzędów centralnych lub wojewodów.

Art. 5. 1. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób i tryb:

1) tworzenia, gospodarowania i dysponowania rezerwami,

2) finansowania rezerw,

3) kontroli i tworzenia systemów informacyjnych o rezerwach, z wyjątkiem określonym w ust. 2.

2. Rezerwy mobilizacyjne są objęte badaniami statystycznymi prowadzonymi przez Główny Urząd Statystyczny, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (DzU nr 88, poz. 439).

Art. 6. 1. Wykonywanie zadań w zakresie rezerw przez organy wymienione w art. 4 koordynuje Minister-Kierownik Centralnego Urzędu Planowania.

2. Do zadań Ministra-Kierownika Centralnego Urzędu Planowania w zakresie koordynacji zadań w dziedzinie rezerw należy w szczególności:

1) opracowywanie zbiorczych projektów planów rzeczowych i finansowych tworzenia rezerw oraz przedstawianie ich do zatwierdzenia Radzie Ministrów,

2) sprawowanie funkcji kontrolnej w stosunku do organów, o których mowa w art. 4, bez naruszenia uprawnień innych organów kontrolnych,

3) inicjowanie przedsięwzięć inwestycyjnych na potrzeby rezerw,

4) przedstawianie Radzie Ministrów informacji o stanie i wykorzystaniu rezerw.

Art. 7. Wydatki związane z gospodarowaniem rezerwami są pokrywane ze środków budżetu państwa. Środki te są przeznaczone na pokrycie:

- 1) przyrostu i zmiany struktury rezerw, zgodnie z ustaleniami planów tworzenia rezerw,
- 2) kosztów utrzymywania i magazynowania rezerw,
- 3) kosztów wymiany rezerw,
- 4) nakładów inwestycyjnych związanych z budową i modernizacją infrastruktury technicznej utrzymywania rezerw.

Art. 8. 1. Organy, o których mowa w art. 4, nakładają na podmioty gospodarcze zadania i obowiązki w zakresie magazynowania rezerw, ich wymiany, konserwacji oraz utrzymywania odpowiedniego poziomu ilościowego i jakościowego rezerw.

2. Realizacja zadań i obowiązków, o których mowa w ust. 1, jest odpłatna na warunkach określonych w umowach cywilnoprawnych zawartych między podmiotami gospodarczymi a uprawnionymi organami,

3. Ministrowie, kierownicy urzędów centralnych i wojewodowie mogą przekazywać sprawy związane z zawieraniem umów do realizacji jednostkom wymienionym w art. 9 pkt. 1 i 2.

Art. 9. Zadania w zakresie gospodarowania rezerwami realizują:

- 1) Agencja Rezerw Materiałowych,
- 2) Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych,
- 3) Agencja Rynku Rolnego, działająca na podstawie ustawy z dnia 7 czerwca 1990 r. o utworzeniu Agencji Rynku Rolnego (DzU nr 39, poz. 223 i z 1996 r. nr 34, poz. 146).

Rozdział 3

Agencja Rezerw Materiałowych i Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych

Art. 10. 1. Tworzy się Agencję Rezerw Materiałowych.

2. Agencja Rezerw Materiałowych jest właściwą w zakresie rezerw surowców, materiałów i paliw.

3. Agencja Rezerw Materiałowych podlega Ministrowi Przemysłu i Handlu.

4. Agencją Rezerw Materiałowych kieruje Prezes, powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu.

Art. 11. 1. Agencja Rezerw Materiałowych posiada osobowość prawną.

2. Siedzibą Agencji Rezerw Materiałowych jest miasto stołeczne Warszawa.

3. Prezes Agencji Rezerw Materiałowych jest organem wykonawczym i zarządzającym Agencji.

4. Agencja Rezerw Materiałowych działa na podstawie niniejszej ustawy oraz statutu, nadanego, w drodze rozporządzenia, przez Ministra Przemysłu i Handlu.

5. Statut Agencji Rezerw Materiałowych określa jej szczegółowe zadania i obowiązki, zasady gospodarki finansowej oraz organizację.

6. Wynagrodzenie Prezesa Agencji Rezerw Materiałowych ustala Prezes Rady Ministrów.

7. Zasady wynagradzania pracowników Agencji Rezerw Materiałowych określa Prezes Agencji.

Art. 12. 1. Tworzy się Agencję Rezerw Artykułów Sanitarnych.

2. Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych jest właściwą w zakresie rezerw leków i materiałów medycznych oraz artykułów sanitarnych.

3. Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych podlega Ministrowi Zdrowia i Opieki Społecznej.

4. Agencją Rezerw Artykułów Sanitarnych kieruje Prezes, powoływany i odwołany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

Art. 13. 1. Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych posiada osobowość prawną.

2. Siedzibą Agencji Rezerw Artykułów Sanitarnych jest miasto stołeczne Warszawa.

3. Prezes Agencji Rezerw Artykułów Sanitarnych jest organem wykonawczym i zarządzającym Agencji.

4. Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych działa na podstawie niniejszej ustawy oraz statutu, nadanego, w drodze rozporządzenia, przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

5. Statut Agencji Rezerw Artykułów Sanitarnych określa jej szczegółowe zadania i obowiązki, zasady gospodarki finansowej oraz organizację.

6. Wynagrodzenie Prezesa Agencji Rezerw Artykułów Sanitarnych ustala Prezes Rady Ministrów.

7. Zasady wynagradzania pracowników Agencji Rezerw Artykułów Sanitarnych określa Prezes Agencji.

Art. 14. 1. Agencja Rezerw Materiałowych i Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych prowadzą samodzielną gospodarkę finansową w zakresie rezerw.

2. Przychodami Agencji Rezerw Materiałowych i Agencji Rezerw Artykułów Sanitarnych są dotacje budżetowe określone corocznie w ustawie budżetowej, wpływy uzyskiwane z obrotu rezerwami oraz inne wpływy.

3. Środki finansowe uzyskane z przychodów, o których mowa w ust. 2, Agencja Rezerw Materiałowych i Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych przeznaczają na:

1) finansowanie zmian wielkości i struktury rezerw,

2) pokrycie kosztów utrzymania i wymiany rezerw,

3) inwestycje,

4) pokrycie kosztów ich funkcjonowania.

4. Agencja Rezerw Materiałowych i Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych:

1) zatrzymują całość nadwyżek środków finansowych uzyskanych w danym roku budżetowym na finansowanie działalności w zakresie rezerw w latach następnych,

2) mogą zaciągać kredyty krótkoterminowe i długoterminowe w celu pełnego pokrycia wydatków, za zgodą Ministra Finansów,

3) prowadzą rachunkowość według zakładowego planu kont, ustalonego przez prezesów agencji, z zachowaniem ogólnych zasad rachunkowości.

5. Nie pobiera się opłaty skarbowej od czynności cywilnoprawnych, których stroną jest Agencja Rezerw Materiałowych lub Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych.

Rozdział 4

Zapasy obowiązkowe paliw ciekłych

Art. 15. 1. Wprowadza się obowiązek tworzenia i utrzymywania zapasów obowiązkowych paliw ciekłych przez producentów i importerów określonych w rejestrze, o którym mowa w art. 17 ust. 2, których roczna produkcja lub import przekracza 200 tys. ton paliw ciekłych; obowiązek ten dotyczy także Centrali Produktów Naftowych „CPN” Spółka Akcyjna.

2. Zapasy obowiązkowe paliw ciekłych stanowią majątek podmiotów tworzących i utrzymujących te zapasy.

Art. 16. Koszty utrzymywania zapasów obowiązkowych paliw ciekłych są w części rekompensowane dotacją przedmiotową w ramach środków przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa.

Art. 17. 1. Organem uprawnionym do stwierdzania obowiązku tworzenia zapasów obowiązkowych paliw ciekłych przez podmioty, o których mowa w art. 15 ust. 1, jest Minister Przemysłu i Handlu.

2. Minister Przemysłu i Handlu określi, w drodze zarządzenia, sposób prowadzenia rejestru podmiotów obowiązanych do tworzenia i utrzymywania zapasów obowiązkowych paliw ciekłych. Jednostką właściwą do prowadzenia rejestru jest Agencja Rezerw Materiałowych.

3. Minister Przemysłu i Handlu określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy wykaz paliw ciekłych, w zakresie których tworzy się zapasy obowiązkowe.

4. Minister Przemysłu i Handlu określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposób tworzenia, ustalania ilości i jakości utrzymywania zapasów obowiązkowych paliw ciekłych oraz zasady i sposób ich interwencyjnego wykorzystywania,

2) sposób prowadzenia działalności kontrolnej w zakresie tworzenia i gospodarowania zasarami obowiązkowymi paliw ciekłych.

Art. 18. 1. W razie wystąpienia zakłóceń na rynku paliw, zapasy obowiązkowe paliw ciekłych mogą być wykorzystywane na bieżące potrzeby gospodarki.

2. W wypadku zakłóceń, o których mowa w ust. 1, Minister Przemysłu i Handlu może, w drodze decyzji, zezwolić na obniżenie ilości niektórych kategorii zasaramów obowiązkowych paliw ciekłych przez wskazane podmioty lub na określonym obszarze kraju, w celu pokrycia zapotrzebowania na paliwa, oraz określić sposób i termin odtworzenia tych zasaramów.

3. Zezwolenie na obniżenie ilości zasaramów obowiązkowych paliw ciekłych, o którym mowa w ust. 2, może być wydane na okres nie dłuższy niż 60 dni.

4. W szczególnie uzasadnionych wypadkach Minister Przemysłu i Handlu może, w drodze decyzji, nakazać podmiotom, o których mowa w art. 15 ust. 1, sprzedaż i wydanie artykułów z zasaramów obowiązkowych wskazanym podmiotom, jeżeli jest to niezbędne dla zaopatrzenia ludności lub instytucji publicznych.

5. Dochody uzyskane z tytułu sprzedaży zasaramów obowiązkowych paliw ciekłych powinny zostać przeznaczone na odtworzenie stanu tych zasaramów.

Art. 19. 1. Podmioty, o których mowa w art. 15 ust. 1, mogą zlecać wykonywanie swoich zadań innym podmiotom.

Rozdział 5

Zapasy obowiązkowe węgla kamiennego

Art. 20. 1. Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, wprowadzić obowiązek tworzenia i utrzymywania zasaramów obowiązkowych węgla kamiennego oraz określić zasady częściowego rekompensowania kosztów z tym związanych.

2. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, Rada Ministrów określa:

1) podmioty obowiązane do tworzenia zasaramów obowiązkowych węgla kamiennego,
2) zakres i tryb częściowego rekompensowania kosztów utrzymywania i finansowania zasaramów obowiązkowych węgla kamiennego,

3) sposób tworzenia, ustalania ilości i jakości, utrzymywania zasaramów obowiązkowych węgla kamiennego oraz zasady i sposób ich interwencyjnego wykorzystywania,

4) sposób prowadzenia działalności kontrolnej w zakresie tworzenia i gospodarowania zasaramami obowiązkowymi węgla kamiennego.

3. Zapasy obowiązkowe węgla kamiennego stanowią majątek podmiotów tworzących, utrzymujących i finansujących te zapasy.

Rozdział 6

Zapasy obowiązkowe gazu ziemnego

Art. 21. 1. Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, wprowadzić obowiązki tworzenia i utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego oraz określić zasady częściowego rekompensowania kosztów z tym związanych.

2. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, Rada Ministrów określa:

- 1) podmioty obowiązane do tworzenia zapasów obowiązkowych gazu ziemnego,
- 2) zakres i tryb częściowego rekompensowania kosztów utrzymywania i finansowania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego,
- 3) sposób tworzenia, ustalania ilości i jakości, utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego oraz zasady i sposób ich interwencyjnego wykorzystywania,
- 4) sposób prowadzenia działalności kontrolnej w zakresie tworzenia i gospodarowania zapasami obowiązkowymi gazu ziemnego.

3. Zapasy obowiązkowe gazu ziemnego stanowią majątek podmiotów tworzących, utrzymujących i finansujących te zapasy.

Rozdział 7

Kary pieniężne

Art. 22. 1. Za naruszenie przez podmiot gospodarczy wymagań ustawy, polegających na:

- 1) powstaniu niedoboru w stosunku do ewidencyjnego stanu rezerw,
- 2) uchybieniu w zakresie magazynowania rezerw, ich wymiany, konserwacji oraz ilościowej i jakościowej ochrony stanu rezerw, w wyniku czego powstały straty,
– organ, o którym mowa w art. 4, wymierza karę pieniężną w wysokości 200% wartości niedoboru lub straty.

2. Od decyzji wymierzającej karę pieniężną, o której mowa w ust. 1, wydanej przez:

- 1) Prezesa Agencji Rezerw Materiałowych – przysługuje odwołanie do Ministra Przemysłu i Handlu,
- 2) Prezesa Agencji Rezerw Artykułów Sanitarnych – przysługuje odwołanie do Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej,
- 3) Prezesa Agencji Rynku Rolnego – przysługuje odwołanie do Prezesa Rady Ministrów.

3. W postępowaniu w sprawach odwołań od decyzji, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 23. 1. Za naruszenie przez podmiot gospodarczy wymagań ustawy, polegających na:

1) niedopełnieniu ciężącego na nim obowiązku tworzenia i utrzymywania zapasów obowiązkowych paliw, o którym mowa w art. 15 ust. 1, art. 20 i art. 21, w przewidzianym terminie i wymaganej ilości,

2) obniżeniu ilości zapasów obowiązkowych paliw ciekłych poniżej poziomu określonego w decyzji wydanej na podstawie art. 18 ust. 2,

3) obniżeniu ilości zapasów obowiązkowych węgla kamiennego poniżej poziomu określonego na podstawie rozporządzenia, o którym mowa w art. 20,

4) obniżeniu ilości zapasów obowiązkowych gazu ziemnego poniżej poziomu określonego na podstawie rozporządzenia, o którym mowa w art. 21,

– Prezes Agencji Rezerw Materiałowych wymierza karę pieniężną, w formie decyzji, w wysokości 50% wartości niedoboru zapasów.

2. Od decyzji Prezesa Agencji Rezerw Materiałowych służy odwołanie do Ministra Przemysłu i Handlu.

3. W postępowaniu w sprawach odwołań od decyzji, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 24. 1. Należności pieniężne z tytułu kar, o których mowa w art. 22 i 23, stanowią dochód budżetu państwa.

2. Kary pieniężnej nie można nałożyć, jeżeli od naruszenia wymagań ustawy, o których mowa w art. 22 ust. 1 i art. 23 ust. 1, upłynął 1 rok.

Rozdział 8

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 25. 1. Agencja Rezerw Materiałowych przejmie zadania i obowiązki oraz środki rzeczowe i finansowe od Głównego Zarządu Rezerw Państwowych z siedzibą w Warszawie, który ulega likwidacji w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Agencja Rezerw Artykułów Sanitarnych przejmie zadania i obowiązki oraz środki rzeczowe i finansowe od Zarządu Artykułów Sanitarnych z siedzibą w Warszawie, który ulega likwidacji w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 26. W ustawie z dnia 23 grudnia 1988 r. o utworzeniu Centralnego Urzędu Planowania (DzU nr 41, poz. 327 i z 1990 r. nr 87, poz. 505) w art. 2 po pkt. 9 dodaje się pkt. 9a w brzmieniu:

„9a) koordynowanie zadań w zakresie rezerw państwowych, realizowanych przez właściwe organy państwowe,”.

Art. 27. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od daty ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*

**USTAWA O SŁUŻBIE WOJSKOWEJ
I INNYCH POWINNOŚCIACH OBRONNYCH
(PROJEKT)**

Wyciąg dotyczący zadań obronnych

Art. 228

1. Do zadań ministrów kierujących określonymi działami administracji rządowej, w zakresie obronności, należy w szczególności:

1) w dziale administracja publiczna:

a) ustalanie zasad organizacji i przeprowadzania rejestracji przedpoborowych i poboru oraz, we współdziałaniu z właściwymi ministrami kierującymi określonymi działami administracji rządowej, ustalanie kryteriów zdolności poborowych do służby,

b) uwzględnianie w ewidencji ludności i innych prowadzonych ewidencjach danych niezbędnych dla potrzeb obrony państwa oraz ich udostępnianie zainteresowanym organom administracji rządowej,

c) określanie zadań obronnych i organizowanie ich wykonywania przez nadzorowane organy administracji rządowej oraz podległe, podporządkowane i nadzorowane jednostki i komórki organizacyjne,

2) w dziale budżet: opracowanie systemu finansowania obronności państwa na czas wojny,

3) w dziale finanse publiczne:

a) określanie zasad finansowania zadań w okresie obronności objętych budżetem państwa,

b) opracowanie zasad polityki celnej i skarbowej, realizowanej w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

4) w dziale gospodarka:

a) opracowanie zasad funkcjonowania gospodarki oraz kontroli obrotu z zagranicą w razie zagrożenia i w czasie wojny,

b) opracowanie i aktualizacja Centralnego Programu Mobilizacji Gospodarki,

c) zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w zakresie krajowych systemów paliwowych i energetycznych w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

d) zapewnianie, w granicach określonych odrębnymi przepisami, wymaganego stanu rezerw państwowych i zapasów obowiązkowych paliw,

e) opracowanie zasad utrzymania potencjału produkcyjnego i usługowego na potrzeby obronne,

5) w dziale gospodarka morska: określanie zasad funkcjonowania transportu morskiego i żeglugi morskiej oraz portów i przystani morskich, a także korzystania z obszarów morskich w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

6) w dziale gospodarka wodna:

a) określanie zasad przygotowania śródlądowych dróg wodnych, obiektów hydrotechnicznych oraz przepraw promowo-mostowych w razie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny,

b) zapewnienie technicznych i nawigacyjnych warunków śródlądowych dróg wodnych do organizacji przepraw promowo-mostowych w wyznaczonych rejonach i współdziałanie w organizacji tych przepraw,

c) gospodarowanie rezerwami mobilizacyjnymi z zakresu gospodarki wodnej,

d) ustalanie zasad osłony hydrologicznej w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

7) w dziale instytucje finansowe:

a) ustalanie zasad funkcjonowania instytucji finansowych w szczególności banków, zakładów ubezpieczeń z funduszy powierniczych w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

b) ustalanie zasad emisji i obiegu pieniądza oraz obrotu papierami wartościowymi w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

8) w dziale integracja europejska: uwzględnianie potrzeb obronnych państwa w procesie integracji europejskiej,

9) w dziale kultura:

a) określanie zasad ochrony i ewakuacji dóbr kultury oraz ochrony obiektów zabytkowych w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

b) opracowanie zasad funkcjonowania jednostek organizacyjnych w dziedzinie kultury w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

10) w dziale kultura fizyczna i sport:

a) podejmowanie działań na rzecz upowszechniania sportów obronnych,

b) tworzenie warunków do przygotowania obiektów sportowych i turystycznych do wykorzystania na cele związane z obronnością i bezpieczeństwem państwa,

11) w dziale łączność: określanie zasad funkcjonowania krajowego systemu telekomunikacyjnego i pocztowego w razie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

12) w dziale mieszkalnictwo i rozwój miast:

a) określanie zasad uwzględniających aspekty obronne w zagospodarowaniu miast oraz ustalenie warunków technicznych dla budowli ochronnych i specjalnych,

b) ustalenie zasad uwzględniających potrzeby obronne w projektowaniu, budowie i rozbudowie infrastruktury komunalnej miast,

13) w dziale nauka: określanie kierunków badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych szczególnie ważnych dla obronności państwa i ich kontynuowanie,

14) w dziale obrona narodowa – określają odrębne przepisy,

15) w dziale oświata i wychowanie:

a) uwzględnianie w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych problematyki przysposobienia obronnego, w tym wychowania patriotycznego,

b) ustalanie zasad funkcjonowania szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

16) w dziale praca:

a) ustalenie zasad racjonalnego wykorzystania rezerw osobowych państwa dla celów zatrudnienia w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

b) prowadzenie ewidencji zasobów siły roboczej na potrzeby obronne państwa,

17) w dziale rolnictwo:

a) prognozowanie oraz bilansowanie potrzeb i możliwości produkcji roślinnej i zwierzęcej, a także przetwórstwa rolno-spożywczego w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

b) prognozowanie wielkości i asortymentu środków produkcji niezbędnych dla rolnictwa w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

c) opracowanie zasad produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz skupu płodów rolnych w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

18) w dziale rozwój wsi: opracowanie zasad przygotowania, zabezpieczenia i zapewnienia dostaw wody na potrzeby obronne,

19) w dziale Skarb Państwa:

a) zapewnienie interesu państwa w dziedzinie obronności w procesie prywatyzacji gospodarki,

b) gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

c) organizowanie zadań obronnych w przedsiębiorstwach państwowych, dla których jest organem założycielskim i w spółkach, w których Skarb państwa posiada ponad 50% udziałów lub akcji,

20) w dziale sprawiedliwość:

a) opracowanie projektów aktów prawnych regulujących właściwości i tryb postępowania, w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny, organów: wymiaru sprawiedliwości i ścigania,

b) przygotowanie projektów aktów prawnych określających zasady funkcjonowania: służby więziennej i jednostek organizacyjnych więziennictwa, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

21) w dziale szkolnictwo wyższe:

a) opracowanie zasad działania i funkcjonowania szkolnictwa wyższego w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

b) opracowanie zasad zabezpieczenia i przemieszczania zasobów archiwalnych w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

c) opracowanie zasad funkcjonowania jednostek organizacyjnych państwowej sieci archiwalnej w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

22) w dziale transport:

a) określanie zasad funkcjonowania transportu i żeglugi śródlądowej w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

b) ustalanie zasad przygotowania oraz utrzymania i ochrony infrastruktury kolejowej, drogowej i lotniskowej na potrzeby obronne, w tym ustalanie zasad organizowania remontów i napraw uszkodzonej infrastruktury komunikacyjnej,

c) wprowadzanie ograniczeń w przewozach osób i rzeczy środkami transportu w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

23) w dziale środowisko:

a) ustalanie zasad wykorzystania, w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny, zasobów wód podziemnych, lasów i innych zasobów naturalnych,

b) ustalanie zasad ochrony środowiska i badania stanu środowiska w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

c) ustalanie zasad osłony meteorologicznej w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

24) w dziale sprawy wewnętrzne:

a) opracowanie zasad ochrony obiektów o szczególnym znaczeniu dla obrony państwa,

b) zapewnienie warunków funkcjonowania organów kierowania państwem w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

c) planowanie, organizowanie i zapewnienie realizacji przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniem mobilizacyjnego rozwinięcia Sił Zbrojnych na zasadach i w trybie ustalonych w odrębnych przepisach,

d) określanie zadań obronnych i organizowanie ich wykonywania przez nadzorowane organy administracji rządowej oraz podległe, podporządkowane oraz nadzorowane jednostki i komórki organizacyjne,

e) ustalanie trybu postępowania z cudzoziemcami w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

f) sprawowanie nadzoru nad realizacją polityki państwa w sprawach obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego, a także nad odbywaniem służby w jednostkach organizacyjnych obrony cywilnej,

25) w dziale wyznania religijne: realizacja zadań ustalonych przez Komisję Wspólną przedstawicieli Rządu i Episkopatu Polski oraz Komisję Wspólną przedstawicieli Rządu i Polskiej Rady Ekumenicznej,

26) w dziale zabezpieczenie społeczne:

a) opracowanie zasad zaopatrzenia społecznego i świadczeń socjalnych, w tym świadczeń na rzecz rodziny i osób niepełnosprawnych, w czasie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny,

b) określenie zasad funkcjonowania pomocy społecznej, w czasie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny,

c) opracowanie zasad realizacji świadczeń społecznych w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

27) w dziale sprawy zagraniczne:

a) opracowywanie zasad organizacji i funkcjonowania polskich placówek dyplomatycznych i innych za granicą oraz przedstawicielstw zagranicznych w Rzeczypospolitej Polskiej w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

b) ustalenie zasad postępowania ze znajdującymi się w kraju w czasie wojny nieruchomościami i rzeczami ruchomymi należącymi do osób i przedsiębiorstw zagranicznych,

28) w dziale zdrowie:

a) ustalanie zasad organizacji i funkcjonowania służby zdrowia w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

b) określanie zasad wykorzystania kadr medycznych na potrzeby obronne państwa,

c) ustalanie norm i zasad zaopatrywania zakładów służby zdrowia i ludności w szczególności w środki farmaceutyczne, materiały medyczne, aparaturę w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

d) współdziałal w określaniu kryteriów zdolności poborowych do służby wojskowej,

2. Ministrowie, o których mowa w ust. 1, stosownie do swoich właściwości, określają, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb wykonywania zadań w zakresie obronności przez organy administracji rządowej i samorządowej, podległych, podporządkowanych i nadzorowanych przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne.

3. Ministrowie ponadto w szczególności:

1) określają zasady wykonywania zadań obronnych w podległych im urzędach i jednostkach organizacyjnych,

2) przygotowują podległe im urzędy i jednostki organizacyjne do działania, w tym działania na stanowiskach kierowania w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

3) organizują wykonywanie zadań w zakresie dostaw, usług i świadczeń na rzecz Sił Zbrojnych i innych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania na rzecz obrony, z wyłączeniem przedsiębiorców i jednostek organizacyjnych o których mowa w art. 227 ust. 1 pkt 19 lit. c,

4) uwzględniają potrzeby obronne w działalności statutowej podległych jednostek organizacyjnych,

5) planują wydatki budżetowe na realizację zadań obronnych,

6) organizują szkolenie obronne,

7) sprawują nadzór i koordynację wykonywania zadań obronnych oraz prowadzą działalność kontrolną i sprawozdawczą w tym zakresie,

8) opracowują propozycje i projekty rozwiązań w zakresie obronności w kierowanym przez siebie dziale i przedstawiają je Radzie Ministrów,

9) organizują współpracę podległych im urzędów i jednostek organizacyjnych z urzędami i jednostkami organizacyjnymi innych działów administracji rządowej w realizacji zadań w zakresie obronności,

10) nadzorują prowadzenie w podległych im urzędach i jednostkach organizacyjnych reklamowania osób od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny,

11) uczestniczą w opracowaniu Centralnego Programu Mobilizacji Gospodarki w części dotyczącej kierowanego działu i organizują przygotowania do realizacji tej części programu.

12) organizują wykonywanie zadań w zakresie obrony cywilnej na zasadach określonych w odrębnych przepisach,

13) organizują wykonywanie zadań w zakresie ochrony informacji niejawnych na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 229

1. Wojewodowie organizując wykonywania w zakresie obronności przez:

- a) podległe i nadzorowane jednostki organizacyjne,
- b) wojewódzkie, powiatowe i gminne organy samorządu terytorialnego,
- c) przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne prowadzące działalność na obszarze województwa:

- przygotowują komórki organizacyjne podległych i nadzorowanych urzędów oraz jednostek organizacyjnych do funkcjonowania w razie zagrożenia i w czasie wojny, w tym do działania na stanowiskach kierowania,

- określają zasady i tryb przygotowania organów samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych oraz organizacji społecznych, mających siedzibę (prowadzących działalność) na obszarze województwa do działania w razie zagrożenia i w czasie wojny,

- tworzą warunki do funkcjonowania organów, urzędów wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz podległych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych w razie zagrożenia i w czasie wojny, ustalając w szczególności:

- zasady i tryb opracowania niezbędnych dokumentów organizacyjno-kompetencyjnych w razie zagrożenia i w czasie wojny (np. regulaminy organizacyjne, w tym struktury organizacyjne, zakres czynności, etaty),

- zasady i organizację natychmiastowych wykonywania zadań obronnych na obszarze województwa, w tym związanych z wykonywaniem świadczeń we razie wprowadzenia wyższych stanów gotowości bojowej sił zbrojnych i mobilizacji,

- zasady realizacji przedsięwzięć związanych z osiąganiem przez siły zbrojne wyższych stanów gotowości bojowej i mobilizacyjnym rozwijaniem jednostek wojskowych oraz jednostek przewidzianych do militaryzacji,

- organizację przewozów żołnierzy rezerwy powołanych do czynnej służby wojskowej w związku z osiąganiem wyższych stanów gotowości bojowej sił zbrojnych oraz rozplakatowanie obwieszczeń o powołaniu osób do czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny,

- organizację obiegu informacji dotyczących gotowości organów, urzędów i jednostek organizacyjnych województwa do funkcjonowania w razie zagrożenia i w czasie wojny,

- zapewniają:

- uwzględnianie potrzeb obronnych w zakresach działania urzędu, jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych, a także wymogów obronności w zagospodarowaniu przestrzennym województwa, w tym potrzeb sił zbrojnych,

- planowanie środków finansowych w budżecie województwa na realizację zadań obronnych na administrowanym obszarze,
  - wykonywanie zadań w zakresie dostaw, usług i innych świadczeń na rzecz sił zbrojnych i jednostek organizacyjnych realizujących zadania na rzecz obrony państwa, w tym związanych z wytwarzaniem, zakupem i przechowywaniem rzeczy ruchomych na potrzeby obrony państwa, według norm jakościowych i technicznych określonych przez Ministra Obrony Narodowej,
  - projektowanie i realizację przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym przewidzianych do wykorzystania w razie zagrożenia i w czasie wojny na potrzeby ochrony osób i mienia przed skutkami wojny,
  - tworzenie i utrzymywanie rezerw surowcowych, materiałów i wyrobów (finalnych) na potrzeby obrony państwa,
  - prowadzenie prac dotyczących przygotowań do przystosowania potencjału produkcyjnego i remontowego do realizacji zadań w razie zagrożenia i w czasie wojny,
  - organizowanie i nadzorowanie szkolenia obronnego we współdziałaniu z organami samorządu terytorialnego,
  - ochronę tajemnicy państwowej i służbowej prowadzonych prac przygotowawczych w zakresie obronności,
  - programują i nadzorują wykonanie świadczeń osobistych i rzeczowych na obszarze województwa,
  - koordynują wykonywanie zadań obronnych na obszarze województwa, sprawują nadzór oraz zarządzają kontrole ich wykonywania, a także składają sprawozdania w tym zakresie Prezesowi Rady Ministrów,
  - uczestniczą w opracowaniu Centralnego Programu Mobilizacji Gospodarki w części dotyczącej województwa oraz opracowują Wojewódzki Program Mobilizacji Gospodarki, a także organizują przygotowania do realizacji tych programów,
  - organizują wykonywanie zadań w zakresie ochrony (obrony) cywilnej według odrębnych przepisów;
2. Samorządy województw, a w ich imieniu sejmik i zarząd województwa wykonują zadania dotyczące obronności o charakterze wojewódzkim, w szczególności:
- uwzględniają:
    - potrzeby obronne w realizacji zadań publicznych samorządu województwa i samorządowych jednostek organizacyjnych,
    - potrzeby obronności w planie przestrzennego zagospodarowania województwa i samorządowych jednostek organizacyjnych,
    - w budżecie województwa niezbędne środki finansowe na realizację zadań obronnych na obszarze województwa,

- wykonują zadania w zakresie dostaw, usług i innych świadczeń na rzecz obronności państwa wynikające z programów mobilizacji gospodarki,
- projektują i realizują przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym przewidziane do wykorzystania w razie zagrożenia i w czasie wojny przed skutkami wojny na obszarze województwa,
- kształtują i kultywują świadomość patriotyczną i obronną mieszkańców województwa, w tym organizują uroczyste pożegnania poborowych powołanych do czynnej służby wojskowej i witanie żołnierzy rezerwy po odbyciu służby wojskowej,
- organizują i nadzorują szkolenie obronne pracowników urzędu i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz współdziałają w tym zakresie z wojewodą,
- organizują ochronę tajemnicy państwowej i służbowej prowadzonych prac w zakresie obronności w organach samorządu wojewódzkiego, urzędzie i samorządowych jednostkach organizacyjnych,
- koordynują wykonywanie zadań obronnych, sprawują nadzór nad realizacją tych zadań oraz zarządzają kontrolę ich wykonania, współdziałając w tym zakresie z wojewodą.

3. Powiaty, a w ich imieniu rada powiatu i zarząd powiatu wykonują zadania dotyczące obronności o charakterze powiatowym, a w szczególności:

- uwzględniają:
  - potrzeby obronne w realizacji zadań publicznych powiatu,
  - potrzeby obronności w planie przestrzennego zagospodarowania powiatu, w tym potrzeby sił zbrojnych,
  - w budżecie powiatu środki finansowe na realizację zadań obronnych na obszarze powiatu,
- wykonują zadania w zakresie dostaw, usług i innych świadczeń na rzecz obronności państwa wynikające z programów mobilizacji gospodarki,
- projektują i realizują przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym przewidziane do wykorzystania w czasie zagrożenia i wojny przed skutkami wojny na obszarze powiatu,
- kształtują i kultywują świadomość patriotyczną i obronną mieszkańców powiatu, w tym organizują uroczyste pożegnania poborowych powołanych do czynnej służby wojskowej i witanie żołnierzy rezerwy po odbyciu służby wojskowej,
- organizują i nadzorują szkolenie obronne pracowników starostwa i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz współdziałają w tym zakresie z wojewodą,
- koordynują wykonywanie zadań obronnych, sprawują nadzór nad realizacją tych zadań oraz zarządzają kontrolę ich wykonania w organach samorządu powiatu i samorządowych jednostkach organizacyjnych, współdziałając w tym zakresie z wojewodą.

- organizują wykonywanie zadań w zakresie ochrony (obrony) cywilnej według odrębnych przepisów.

4. Organy samorządu terytorialnego są obowiązane do wykonywania następujących zadań:

- przygotowania mienia komunalnego do planowego wykorzystania w razie zagrożenia i w czasie wojny,

- związanych z osiąganiem wyższych stanów gotowości bojowej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ogłoszeniem mobilizacji, w tym w szczególności dotyczących:

- przechowywania kart powołania do czynnej służby wojskowej żołnierzy rezerwy powoływanych do tej służby w trybie natychmiastowego stawiennictwa, wezwań do wykonywania świadczeń osobistych lub rzeczowych,

- organizowania oraz wykonywania przewozów żołnierzy rezerwy powoływanych do czynnej służby wojskowej w trybie natychmiastowego stawiennictwa.

5. Gminy, a w ich imieniu rada gminy i zarząd gminy, wykonują zadania dotyczące obronności jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- przygotowanie organów gminy, urzędu gminy, jednostek organizacyjnych, w tym przedsiębiorstw do funkcjonowania w razie zagrożenia i w czasie wojny oraz stanów nadzwyczajnych (opracowanie regulaminów organizacyjnych, struktur organizacyjnych, etatów zakresów czynności, stałych dyżurów, zasad obiegu informacji itp.),

- realizacja natychmiastowych przedsięwzięć na rzecz sił zbrojnych, w tym związanych z mobilizacyjnym rozwinięciem jednostek wojskowych i jednostek przewidzianych do militaryzacji,

- przechowywanie, doręczanie dokumentów powołania i przewóz żołnierzy rezerwy powołanych do czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny,

- wykonywanie przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym przewidzianych do wykorzystania w czasie zagrożenia i wojny na potrzeby ochrony osób i mienia przed skutkami wojny,

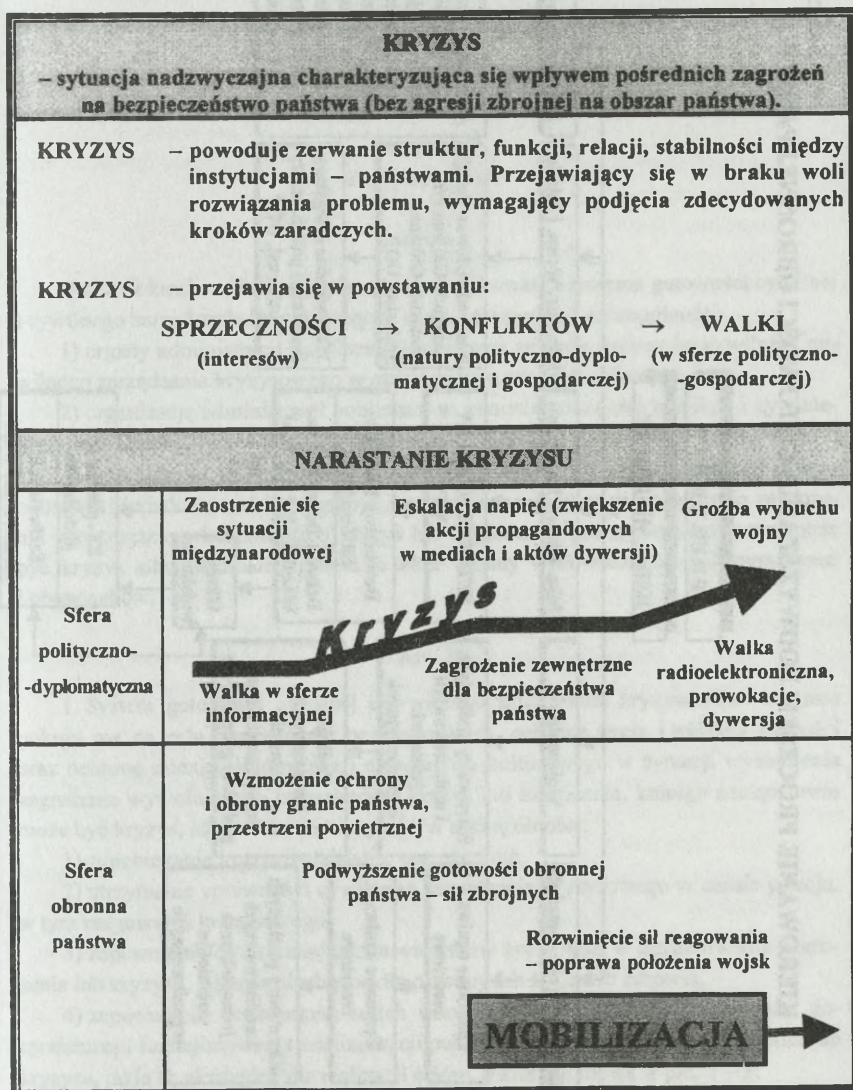
- opracowywanie planu świadczeń osobistych i rzeczowych wykonywanych na rzecz obronności,

- zorganizowanie i prowadzenie szkolenia obronnego organów gminy, pracowników urzędu gminy oraz kierownictwa jednostek organizacyjnych i przedsiębiorstw tworzonych przez gminę,

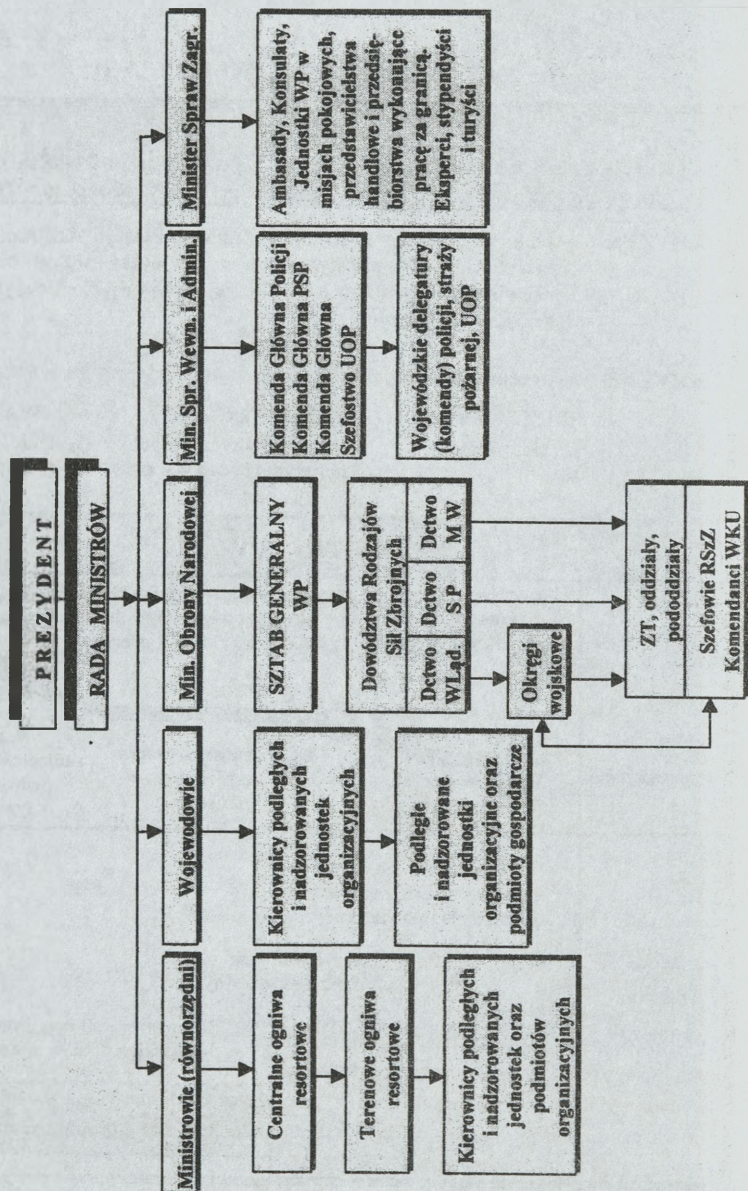
- prowadzenie systematycznej ochrony tajemnicy państwowej i służbowej prac w zakresie obronności prowadzonych w gminie,

- organizowanie wykonywania zadań w zakresie ochrony (obrony) cywilnej według odrębnych przepisów.

NARASTANIE I SKUTKI KRYZYSU

Załącznik 10
KIEROWANIE PROCESEM PODWYŻSZANIA GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA

USTAWA
o gotowości cywilnej i cywilnym zarządzaniu kryzysowym w czasie pokoju
(projekt)
Wyciągi z artykułów

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1

Ustawa określa zasady organizacji i funkcjonowania systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, a w szczególności:

- 1) organy administracji publicznej właściwe w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju oraz ich zadania,
- 2) organizację administracji publicznej w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju,
- 3) ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela oraz obowiązki świadczeń, jakie mogą być wprowadzone w sytuacji wystąpienia zagrożenia wywołującego bezpośrednio kryzys lub zagrożenia, którego następstwem może być kryzys albo w czasie kryzysu, a także zasady wprowadzania tych ograniczeń i obowiązków.

Art. 3

1. System gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa, ochronę życia i zdrowia ludności oraz ochronę mienia, środowiska i dziedzictwa kulturowego w sytuacji wystąpienia zagrożenia wywołującego bezpośrednio kryzys lub zagrożenia, którego następstwem może być kryzys, albo w czasie kryzysu, a w szczególności:

- 1) zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom,
- 2) utrzymanie sprawności cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, w tym reagowania kryzysowego,
- 3) zapewnienie co najmniej takich warunków życia ludzi w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, jakie są niezbędne dla ochrony ich życia lub zdrowia,
- 4) zapewnienie, co najmniej takich warunków kontynuowania działalności gospodarczej i funkcjonowania administracji publicznej w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, jakie są niezbędne dla realizacji celów, o których mowa w pkt. 1 – 3.

2. Celem systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju jest także cywilne wspieranie, w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, misji pokojowych poza granicami kraju i koordynowanie pomocy humanitarnej, technicznej i eksperckiej prowadzonej przez organizacje społeczne i międzynarodowe.

Art. 4

1. W systemie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju są wykonywane zadania polegające na:

1) w zakresie gotowości cywilnej:

a) planowaniu cywilnym,

b) przygotowaniu organizacyjnym i rzeczowym do zwalczania zagrożeń,

c) prowadzeniu stałej obserwacji zjawisk mogących doprowadzić do wystąpienia zagrożeń,

d) podejmowaniu doraźnych akcji ratowniczych,

e) przeciwdziałaniu występowaniu zagrożeń lub likwidowaniu skutków zdarzeń o charakterze nagłym i przemożnym nie wywołujących kryzysu,

2) w zakresie cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju:

a) reagowaniu w sytuacji wystąpienia zagrożenia wywołującego bezpośrednio kryzys lub zagrożenia, którego następstwem może być kryzys, oraz w czasie trwania kryzysu,

b) usuwaniu skutków kryzysu, w szczególności przez odbudowę ze zniszczeń powstałych w czasie jego trwania.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a) i b) oraz w pkt 2 lit. a), są wykonywane przez organy określone w ustawie, w trybie i na zasadach w niej przewidzianych.

3. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. c) – e), są wykonywane przez organy określone w ustawach właściwych dla poszczególnych służb lub systemów ratowniczych, stosownie do rozmiaru i charakteru zagrożenia, w trybie i na zasadach w nich przewidzianych.

4. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b), są wykonywane przez organy i na zasadach określonych w ustawie oraz przewidzianych w innych ustawach.

Art. 5

W systemie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju uczestniczą organy administracji publicznej, osoby fizyczne, osoby prawne

oraz inne jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, w szczególności organizacje społeczne, przedsiębiorcy i środki społecznego przekazu.

Art. 6

System gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju stanowi część systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i obejmuje wszystkie inne systemy, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa, życia i zdrowia ludności oraz ochrona mienia, środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Art. 7

Zadania z zakresu gotowości cywilnej są wykonywane na wszystkich stopniach zasadniczego podziału terytorialnego państwa, z zastrzeżeniem, że:

1) wykonywanie podstawowych zadań z tego zakresu – odbywa się w powiecie i należy do zadań starosty lub, w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów, innych organów administracji powiatowej, a w zakresie, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. c) – e) – również do innych organów określonych w ustawach właściwych dla poszczególnych służb lub systemów ratowniczych,

2) wykonywanie zadań uzupełniających w stosunku do zadań starosty – odbywa się w gminie i należy do zadań wójta.

Art. 12

Wykonywanie zadań z zakresu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania w czasie pokoju w sytuacji wystąpienia zagrożenia lub kryzysu jest finansowane z budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Rozdział 2

Organy administracji publicznej w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju

Art. 13

1. Organami administracji publicznej właściwymi w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju są:

- 1) Prezes Rady Ministrów,
- 2) wojewoda,
- 3) starosta,
- 4) wójt.

2. Organy, o których mowa w ust. 1, zapewniają wymagany stan gotowości cywilnej i sprawność cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, odpowiednio na obszarze kraju, województwa, powiatu i gminy.

Art. 16

1. Do zadań wojewody w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju należy w szczególności:

- 1) zatwierdzanie wojewódzkiego programu w zakresie planowania cywilnego,
- 2) zatwierdzanie wojewódzkiego planu reagowania kryzysowego,
- 3) sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju na obszarze województwa,
- 4) przygotowanie i przekazywanie informacji i danych niezbędnych do opracowania ogólnokrajowego programu i planu, o których mowa w art. 14 ust. 1 pkt 1 i 2,
- 5) uzgadnianie projektów powiatowych programów w zakresie planowania cywilnego i planów reagowania kryzysowego,
- 6) uzgadnianie wojewódzkich planów i projektów, w tym inwestycyjnych, przygotowanych w szczególności przez sejmik województwa, pod względem ich zgodności z założeniami systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, w tym z programami i planami, o których mowa odpowiednio w pkt 1 i 2,
- 7) koordynowanie systemów kierowania, alarmowania oraz obserwacji zagrożeń na obszarze województwa,
- 8) prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju o charakterze wojewódzkim, w tym w szczególności budowy, rozbudowy i unowocześniania systemów kierowania, obserwacji i ostrzegania, a także koordynowanie takiej działalności z innymi wojewodami,
- 9) udzielanie pomocy staroście w wykonywaniu przez niego zadań w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego powiat, w zakresie wsparcia logistycznego, materiałowo-sprzętowego i kadrowego, w tym przy użyciu pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- 10) organizowanie współpracy międzypowiatowej i międzywojewódzkiej w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego powiat lub kilka powiatów,
- 11) uzgadnianie powiatowych projektów i programów, w tym inwestycyjnych oraz obejmujących odbudowę określonych obszarów, pod względem ich zgodności z założeniami systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, w tym z programami i planami, o których mowa odpowiednio w pkt 1 i 2,

12) uzgadnianie planów lokalnych, planów rozwoju przestrzennego gminy i planów zagospodarowania przestrzennego województwa, pod względem ich zgodności z założeniami systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, w tym z programami i planami, o których mowa w pkt 1 i 2,

13) wspomaganie lokalnych organów gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju w pozyskiwaniu środków finansowych, niezbędnych do prowadzenia odbudowy,

14) prowadzenie szkoleń i treningów sprawdzających stan gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju.

2. W razie niemożności wykonywania przez wojewodę obowiązków, zadania z zakresu cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju wykonuje z mocy prawa właściwy wicewojewoda.

Art. 17

1. Do zadań starosty w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju należy w szczególności:

1) zatwierdzanie powiatowego programu w zakresie planowania cywilnego,

2) zatwierdzanie powiatowego planu reagowania kryzysowego,

3) sprawowanie nadzoru na funkcjonowaniem systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju na obszarze powiatu,

4) przygotowanie i przekazywanie informacji i danych niezbędnych do opracowania wojewódzkiego programu i planu, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1 i 2,

5) uzgadnianie projektów gminnych programów w zakresie planowania cywilnego i planów reagowania kryzysowego,

6) uzgadnianie lokalnych programów i projektów, w tym inwestycyjnych oraz obejmujących odbudowę określonych obszarów, przygotowywanych w szczególności przez gminę, pod względem ich zgodności z założeniami systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, w tym programami i planami, o których mowa odpowiednio w pkt 1 i 2,

7) koordynowanie systemów kierowania, alarmowania oraz obserwacji zagrożeń na obszarze powiatu,

8) prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju o charakterze powiatowym, w tym w szczególności rozbudowy i unowocześniania systemów kierowania, obserwacji i ostrzegania, a także koordynowanie takiej działalności z innymi starostami,

9) udzielanie pomocy wójtowi w wykonywaniu przez niego zadań w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego gminę, w zakresie wsparcia logistycznego, materiałowo-sprzętowego i kadrowego,

10) zapewnienie, przy współpracy z gminą, poszkodowanym warunków życia niezbędnych dla ochrony ich życia lub zdrowia i przywracanie funkcjonowania najważniejszych instytucji i urzędzeń użyteczności publicznej oraz wykonywania wszystkich podstawowych funkcji przez administrację publiczną,

11) organizowanie współpracy międzygminnej i międzypowiatowej w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego gminę lub kilka gmin,

12) prowadzenie lokalnych szkoleń i treningów, sprawdzających stan gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju,

13) wykonywanie poleceń Prezesa Rady Ministrów i wojewody,

14) wykonywanie innych zadań określonych w odrębnych ustawach lub wynikających z planów lub programów w zakresie planowania cywilnego przyjętych przez organy gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju działające na wyższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa.

2. W razie niemożności wykonywania przez starostę obowiązków, zadania z zakresu cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju wykonuje z mocy prawa wicestarosta.

3. Rada powiatu określa zasady wyznaczania innego członka zarządu do wykonywania zadań z zakresu cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju w przypadku niemożności wykonywania tych zadań przez starostę lub wicestarostę.

Art. 18

1. Do zadań wójta w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju należy w szczególności:

1) zatwierdzenie gminnego programu w zakresie planowania cywilnego,

2) zatwierdzenie gminnego planu reagowania kryzysowego,

3) sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju na obszarze gminy,

4) przygotowanie i przekazywanie informacji i danych niezbędnych do opracowania powiatowego programu i planu, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1 i 2,

5) koordynowanie systemów kierowania, alarmowania oraz obserwacji zagrożeń na obszarze gminy,

6) zapewnienie poszkodowanym warunków życia niezbędnych dla ochrony ich życia lub zdrowia i przywracanie funkcjonowania najważniejszych instytucji i urzędów

dzeń użyteczności publicznej oraz wykonywania wszystkich podstawowych funkcji przez administrację publiczną,

7) prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju o charakterze gminnym, w tym w szczególności rozbudowy i unowocześniania systemów kierowania, obserwacji i ostrzegania,

8) prowadzenie gminnych szkoleń i treningów, sprawdzających stan gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju,

9) wykonywanie poleceń Prezesa Rady Ministrów, wojewody i starosty,

10) wykonywanie innych zadań określonych w odrębnych ustawach lub wynikających z planów w zakresie planowania cywilnego przyjętych przez organy gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju działające na wyższym stopniu zasadniczego podziału terytorialnego państwa.

2. W razie niemożności wykonywania przez wójta obowiązków, zadania z zakresu cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, wykonuje z mocy praca jego zastępcy.

3. Rada gminy określa zasady wyznaczania innego członka zarządu do wykonywania zadań z zakresu cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju w przypadku niemożności wykonywania tych zadań przez wójta lub jego zastępcę.

Rozdział 3

Organizacja administracji publicznej w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju

Art. 28

1. Wojewoda wykonuje zadania i kompetencje z zakresu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju przy pomocy wojewódzkiego inspektora gotowości cywilnej.

2. Wojewódzkiego inspektora gotowości cywilnej powołuje i odwołuje wojewoda.

3. Wojewódzki inspektor gotowości cywilnej kieruje inspektoratem gotowości cywilnej. Inspektorat jest komórką organizacyjną urzędu wojewódzkiego.

Art. 29

Do zadań wojewódzkiego inspektora gotowości cywilnej należy w szczególności:

1) przygotowywanie projektów wojewódzkiego programu w zakresie planowania cywilnego i planu reagowania kryzysowego,

2) gromadzenie i opracowywanie informacji uzyskiwanych z systemów obserwacji, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 7,

3) przygotowanie wojewódzkich szkoleń, treningów, ćwiczeń i innych form edukacji w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju dla osób działających w strukturach administracji publicznej na obszarze województwa,

4) utrzymywanie stałych kontaktów i współpraca z podmiotami uczestniczącymi w systemie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju,

5) wykonywanie innych zadań określonych przez wojewodę.

Art. 30

1. Wojewoda kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu przy pomocy wojewódzkiego centrum reagowania kryzysowego, działającego w strukturze urzędu wojewódzkiego.

2. Wojewoda może określić inną jednostkę organizacyjną wojewódzkiej administracji zespolonej, w ramach której będzie działać wojewódzkie centrum reagowania kryzysowego.

Art. 31

1. W wojewódzkim centrum reagowania kryzysowego są wykonywane zadania polegające w szczególności na zapewnieniu wojewodzie warunków umożliwiających sprawne kierowanie i koordynowanie działań w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu na obszarze województwa lub znacznej jego części.

2. Właściwi kierownicy wojewódzkich służb podejmują zadania w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 lit. c) – e) przy pomocy wojewódzkiego centrum reagowania kryzysowego.

Art. 32

1. Starosta wykonuje zadania i kompetencje z zakresu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju przy pomocy powiatowego inspektora gotowości cywilnej.

2. Powiatowego inspektora gotowości cywilnej powołuje i odwołuje starosta.

3. Powiatowy inspektor gotowości cywilnej kieruje inspektoratem. Inspektorat jest komórką organizacyjną starostwa powiatowego.

Art. 34

1. W ramach powiatowej administracji zespolonej działa powiatowe centrum ratownictwa i reagowania kryzysowego, przy pomocy którego:

1) w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. c) – e) – właściwi kierownicy powiatowych służb podejmują lub mogą podejmować przewidziane w ustawie działania,

2) w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. a) – starosta kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.

2. Starosta określa jednostkę organizacyjną powiatowych służb, w szczególności wchodzącą w skład krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, w ramach której działa powiatowe centrum ratownictwa i reagowania kryzysowego.

Art. 35

1. Powiatowym centrum ratownictwa i reagowania kryzysowego są wykonywane zadania polegające na:

1) w zakresie gotowości cywilnej:

a) prowadzeniu stałej obserwacji zjawisk mogących prowadzić do wystąpienia zagrożenia,

b) podejmowaniu działań, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. d),

c) współudziale i pomocy w wykonywaniu zadań podejmowanych przez powiatowego inspektora gotowości cywilnej, w tym w szczególności w ćwiczeniach, treningach i szkoleniach, prowadzeniu obserwacji, zbieraniu i przetwarzaniu informacji,

2) w zakresie cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju:

a) zapewnieniu staroście warunków umożliwiających sprawne kierowanie działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu na obszarze powiatu lub istotnej jego części, w tym w szczególności ostrzeżenie i alarmowanie ludności,

b) organizowaniu wsparcia międzygminnego i ewentualnie międzypowiatowego, w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu obejmującego część powiatu,

c) logistycznym, materiałowo-sprzętowym oraz kadrowym wspieraniu wójta w kierowaniu przez niego działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu na obszarze gminy,

d) informowaniu o możliwym lub występującym zagrożeniu.

2. Działania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b) prowadzi się w zintegrowanym układzie, posiadającym główne stanowisko dyspozytorskie i obejmującym wszystkie podstawowe służby ze względu na ich zadania w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju.

3. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 2, są wykonywane przy współpracy z powiatowym inspektorem gotowości cywilnej.

Art. 36

1. Wójt wykonuje zadania i kompetencje z zakresu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju przy pomocy gminnego inspektora gotowości cywilnej.

2. Gminnego inspektora gotowości cywilnej powołuje i odwołuje wójt.

3. Gminny inspektor gotowości cywilnej kieruje inspektoratem gotowości cywilnej, będącym komórką organizacyjną urzędu gminy, jeżeli statut gminy lub regulamin urzędu przewiduje taką komórkę.

Art. 37

Do zadań gminnego inspektora gotowości cywilnej należy w szczególności:

1) przygotowanie projektów gminnego programu w zakresie planowania cywilnego i planu reagowania kryzysowego,

2) współpraca z komórkami organizacyjnymi urzędu gminy właściwymi w sprawach ewidencji ludności i pojazdów oraz w prowadzeniu odpowiedniej ewidencji wymaganej dla potrzeb systemu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju,

3) przygotowanie lokalnych szkoleń, treningów, ćwiczeń i innych form edukacji w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju,

4) utrzymywanie stałych kontaktów i współpraca z podmiotami uczestniczącymi w systemie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, a działającymi na obszarze gminy,

5) wykonywanie innych zadań określonych przez wójta.

Art. 38

W strukturze administracji gminnej może działać gminne centrum ratownictwa i reagowania kryzysowego, przy pomocy którego:

- 1) w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. c) – e) – właściwi kierownicy gminnych służb podejmują działania przewidziane w ustawach,
- 2) w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. a) – wójt kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.

Art. 39

Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, wymagania organizacyjne i techniczne, jakie powinny spełniać Centrum Reagowania Kryzysowego, wojewódzkie centra reagowania kryzysowego oraz powiatowe i gminne centra ratownictwa i reagowania kryzysowego, z uwzględnieniem wymagań w zakresie:

- 1) obiegu informacji w systemie cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju,
- 2) zgodności systemów łączności,
- 3) zgodności systemów informatyki.

Rozdział 4

Ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw oraz obowiązki świadczeń

Art. 40

1. W sytuacji wystąpienia zagrożenia lub kryzysu, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony życia, zdrowia lub mienia obywateli w wielkich rozmiarach, mogą zostać wprowadzone:

- 1) ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela określone w art. 45,
- 2) obowiązki świadczeń osobistych i rzeczowych określone w art. 46.
2. Obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 46, mogą zostać wprowadzone wyłącznie wówczas, gdy siły i środki pozostające w dyspozycji właściwego organu w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju są niewystarczające dla likwidacji zagrożenia lub kryzysu.

3. Ograniczenia i obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 45 i art. 46, wprowadza się na czas oznaczony, niezbędny dla ochrony życia, zdrowia lub mienia obywateli w wielkich rozmiarach, nie dłuższy jednak niż 7 dni. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, wojewoda może przedłużyć ten okres na

dalszy czas oznaczony. Łączny czas trwania ograniczeń lub obowiązków świadczeń nie może przekroczyć 30 dni. Do przedłużania okresu, na jaki wprowadzono ograniczenia lub obowiązki świadczeń, stosuje się przepisy art. 41 – 44.

4. Ograniczenia i obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 45 i 46, stosuje się do osób fizycznych, zamieszkałych lub przebywających czasowo na obszarze, na którym wystąpiło zagrożenie lub kryzys, a także odpowiednio do osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej mających siedzibę lub prowadzących działalność na tym obszarze.

5. Ograniczenia i obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 45 i 46, mogą obowiązywać na całym obszarze jednostki zasadniczego podziału terytorialnego państwa lub jego części.

Art. 41

1. Ograniczenia i obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 45 i art. 46, są wprowadzane przez właściwy organ w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, kierujący działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, z zastrzeżeniem ust. 2 – 4 i art. 42, aktem prawa miejscowego, wydawanym w formie rozporządzenia, obowiązującym przez określony czas z możliwością jego skrócenia lub przedłużenia.

2. Jeżeli działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu kieruje Prezes Rady Ministrów, ograniczenia i obowiązki świadczeń wprowadza właściwy wojewoda.

3. Akty prawa miejscowego wprowadzające ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, o których mowa w art. 45 pkt 2 i 4, są wydawane wyłącznie przez wojewodę z własnej inicjatywy lub na wniosek starosty lub wójta, jeżeli starosta lub wójt kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.

4. Akty prawa miejscowego wprowadzające ograniczenia w korzystaniu z wolności z praw człowieka i obywatela, o których mowa w art. 45 pkt 1 i 3, oraz obowiązek świadczenia, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 3, są wydawane przez:

1) wojewodę, lub

2) starostę z własnej inicjatywy lub na wniosek wójta, jeżeli wójt kieruje działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.

5. Z chwilą wydania aktu prawa miejscowego przez organ, który przejął kierowanie działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu na podstawie art. 24, tracą moc akty prawa miejscowego wydane przez organy dotychczas kierujące działaniami w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, chyba, że wydany przez organ, który przejął kierowanie działaniami akt prawa miejscowego stanowi inaczej.

Art. 42

1. Wprowadzenie obowiązku świadczeń, o których mowa w art. 46, poprzedza się wezwaniem osób fizycznych zamieszkałych lub przebywających czasowo na obszarze, na którym wystąpiło zagrożenie lub kryzys, a także osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej mających siedzibę lub prowadzących działalność na tym obszarze, do dobrowolnego spełnienia tych świadczeń.

2. Obowiązek świadczeń może być wprowadzony, jeżeli mimo wezwania do dobrowolnego spełnienia świadczeń, liczba ochotników jest niewystarczająca dla likwidacji zagrożenia lub kryzysu.

Art. 43

1. Akty prawa miejscowego, o których mowa w art. 41 ust. 1, zawierają w szczególności określenie:

1) zakresu i rodzaju ograniczeń wolności i praw lub obowiązki świadczeń, o których mowa w art. 45 i art. 46,

2) kategorii osób i podmiotów podlegających ograniczeniom lub obowiązkowi świadczeń,

3) zasięgu terytorialnego obowiązywania ograniczeń i świadczeń,

4) czasu trwania ograniczeń i obowiązku świadczeń,

2. Organ, który wydał akt praw miejscowego, o którym mowa w art. 41 ust. 1, przekazuje go natychmiast właściwemu organowi nadzoru. Niezależnie od uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych ustaw, organ nadzoru może w trybie natychmiastowym wstrzymać wykonanie aktu, jeżeli stwierdzi, że został on wydany bez uzasadnienia lub z przekroczeniem granic upoważnienia do jego wydania. Równocześnie z wstrzymaniem wykonania zakwestionowanego aktu, jeżeli jest to niezbędne do zapobieżenia lub usunięcia zagrożenia albo do przeciwdziałania kryzysowi, organ nadzoru – o ile nie jest to Prezes Rady Ministrów – wydaje rozporządzenie zastępcze, które obowiązuje do czasu zastąpienia go przez właściwy organ prawidłowym aktem prawa miejscowego, nie dłużej jednak niż 7 dni.

3. Przepisy właściwych ustaw dotyczące w szczególności zasad ogłaszania, nadzoru i kontroli aktów prawa miejscowego stosuje się odpowiednio.

Art. 44

1. Ograniczenie, o którym mowa w art. 45 pkt 3 i obowiązki świadczeń w stosunku do poszczególnych osób i jednostek, o których mowa w art. 40 ust. 4, są wprowadzane w drodze decyzji wydanej na podstawie aktu prawa miejscowego w związku z właściwym przepisem ustawy przez organ wskazany w tym akcie. W decyzji określa się czas trwania ograniczenia lub obowiązku świadczeń, nie dłuższy jednak niż wskazany w akcie prawa miejscowego.

2. Do decyzji wydawanych na podstawie aktów prawa miejscowego, o których mowa w art. 41 ust. 1, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego z zastrzeżeniem, że:

1) podlegają one natychmiastowemu wykonaniu z chwilą ich doręczenia lub ogłoszenia,

2) mogą być one w nagłych wypadkach wydawane ustnie, a następnie potwierdzone pisemnie,

3) odwołania od nich wnosi się w terminie 3 dni od dnia doręczenia lub pisemnego potwierdzenia decyzji wydanej ustnie,

4) wniesione odwołania podlegają przekazaniu organowi odwoławczemu – wojewodzie – w terminie 3 dni, a rozpatrzeniu – w terminie 7 dni od dnia doręczenia mu odwołania.

3. Potwierdzenie pisemne, o którym mowa w ust. 2 pkt. 2, następuje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia ustania zagrożenia lub kryzysu.

Art. 45

Ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela mogą polegać na:

1) nakazie określonego sposobu poruszania się,

2) nakazie lub zakazie przebywania do odwołania lub w określonych godzinach na określonych obszarach lub w określonych miejscach lub obiektach,

3) nakazie opróżnienia lub zabezpieczenia przed zniszczeniem określonych pomieszczeń,

4) nakazie ewakuacji w ustalonym czasie z określonych obszarów, miejsc i obiektów.

Art. 46

1. Świadczenia osobiste i rzeczowe mogą polegać na:

- 1) udzielaniu pierwszej pomocy ofiarom kryzysu, w tym w szczególności osobom, które uległy nieszczęśliwym wypadkom,
- 2) wykonywaniu określonych prac niezbędnych do działań ratowniczych,
- 3) oddaniu do używania posiadanych nieruchomości lub rzeczy ruchomych, w tym środków transportu, łączności i innych środków technicznych,
- 4) udostępnieniu określonych pomieszczeń osobom ewakuowanym,
- 5) przyjęciu na przechowanie lub zabezpieczeniu mienia lub zagrożonych zwierząt osób poszkodowanych lub ewakuowanych,
- 6) pełnieniu wart.

2. Przedmiotem świadczeń, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 4, nie mogą być dobra kultury ruchome i nieruchome wpisane do rejestru zabytków.

3. Od świadczeń osobistych zwolnione są osoby:

- 1) do 16 roku życia i powyżej 60 roku – w zakresie określonym w ust. 1 pkt 2 i 6,
- 2) chore, niepełnosprawne i kobiety w ciąży – w zakresie określonym w ust. 1 pkt 1, 2, 5 i 6,
- 3) sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 14 oraz osobami chorymi i niepełnosprawnymi – w zakresie określonym w ust. 1 pkt 2, 5 i 6.

4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach właściwy organ w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju może zwolnić od obowiązków, o których mowa w ust. 1, również inne osoby.

Art. 47

1. Za wykonanie świadczenia osobistego, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1, 2, 5 i 6, przysługuje ryczałt w wysokości 1/178 kwoty najniższego wynagrodzenia pracowników za pełny miesięczny wymiar czasu pracy określonego przez ministra właściwego do spraw pracy na podstawie Kodeksu pracy, za każdą godzinę czasu wykonywania świadczeń.

2. Ryczałt, o którym mowa w ust. 1, przysługuje od:

- 1) Skarbu Państwa – jeżeli obowiązek świadczenia osobistego został wprowadzony przez wojewodę;
- 2) powiatu – jeżeli obowiązek świadczenia osobistego został wprowadzony przez wojewodę,
- 3) gminy – jeżeli obowiązek świadczenia osobistego został wprowadzony przez wójta.

Art. 48

1. Posiadacz przedmiotu świadczenia wezwany do wykonania świadczenia jest obowiązany oddać go do używania w stanie przydatnym do użytku wraz z dotyczącymi go dokumentami.

2. Biorący przedmiot świadczenia jest obowiązany używać go w sposób odpowiadający jego właściwościom i przeznaczeniu. Biorący ponosi zwykle koszty i inne ciężary związane z utrzymaniem przedmiotu świadczenia za okres, w którym posiadacz przedmiotu świadczenia nie mógł z niego korzystać, a poczynione przez biorącego wydatki lub nakłady na przedmiot świadczenia nie podlegają zwrotowi.

3. Biorący przedmiot świadczenia jest odpowiedzialny także za jego przypadkową utratę lub uszkodzenia oraz za szkody wynikłe z używania go w sposób sprzeczny z jego właściwościami i przeznaczeniem.

4. Biorący jest zobowiązany zwrócić posiadaczowi przedmiot świadczenia w stanie nie pogorszonym. Biorący nie ponosi odpowiedzialności za zużycie przedmiotu świadczenia, będące następstwem prawidłowego używania.

5. Biorący przedmiot świadczenia jest odpowiedzialny za szkody wynikłe z niezwrócenia go niezwłocznie po terminie określonym w decyzji, o której mowa w art. 44 ust. 1, oraz z tytułu napraw wykonywanych po tym terminie wskutek uszkodzeń powstałych w czasie używania go przez biorącego.

Art. 49

1. Osobie, która poniosła stratę majątkową powstałą w następstwie ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela w czasie zagrożenia lub kryzysu, zwanej dalej „poszkodowanym”, przysługuje roszczenie o odszkodowanie.

2. Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, obejmuje wyrównanie straty majątkowej, bez korzyści, które poszkodowany mógłby osiągnąć, gdyby strata nie powstała.

3. W zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą do odszkodowania, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem art. 418.

Art. 50

1. Odszkodowanie przysługuje od:

1) Skarbu Państwa – jeżeli ograniczenie w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, w którego następstwie powstała szkoda wprowadzone zostało przez wojewodę,

2) powiatu – jeżeli ograniczenie w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, w którego następstwie powstała szkoda wprowadzone zostało przez starostę,

3) gminy – jeżeli ograniczenie w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela, w którego następstwie powstała szkoda wprowadzone zostało przez wójta.

2. Odszkodowanie nie przysługuje, jeżeli strata majątkowa powstała wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą biorący nie ponosi odpowiedzialności.

Art. 51

1. W sprawie o odszkodowanie orzeka w drodze decyzji organ, który wprowadził ograniczenie w korzystaniu z wolności i praw człowieka i obywatela w następstwie którego powstała szkoda.

2. Organ, o którym mowa w ust. 1, wydaje decyzję w sprawie o odszkodowanie niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie trzech miesięcy od dnia wszczęcia postępowania.

3. Wypłaty odszkodowania dokonuje organ, o którym mowa w ust. 1, w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

Art. 52

1. Poszkodowany niezadowolony z decyzji w sprawie o odszkodowanie, w terminie 30 dni od dnia doręczenia tej decyzji, może wnieść powództwo do sądu powszechnego.

2. Wniesienie powództwa, o którym mowa w ust. 1, nie wstrzymuje wykonania decyzji.

Art. 53

Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 51, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 54

Roszczenie o odszkodowanie ulega przedawnieniu z upływem roku od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o stracie majątkowej. Jednakże w każdym przypadku roszczenie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia ustania zagrożenia lub kryzysu.

Art. 55

Roszczenie o odszkodowanie przechodzi na następców prawnych poszkodowanego.

Art. 56

1. Osobie, która podczas lub w związku z wykonywaniem świadczenia osobistego określonego w art. 46 ust. 1 pkt 1, 2, 5 i 6 doznała uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia przysługuje roszczenie o odszkodowanie, o którym mowa w art. 444 Kodeksy cywilnego.

2. W razie śmierci osoby, na którą nałożono obowiązek świadczenia osobistego, podczas lub w związku z wykonywaniem tego świadczenia, stosuje się odpowiednio przepisy art. 446 Kodeksu cywilnego.

Art. 57

W czasie trwania zagrożenia lub kryzysu właściwy organ w zakresie gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju może zawiesić na czas określony działalność placówek oświatowych, instytucji kultury, sportu, rekreacji, rozrywki i innych jednostek zajmujących się świadczeniem powszechnie dostępnej działalności usługowej.

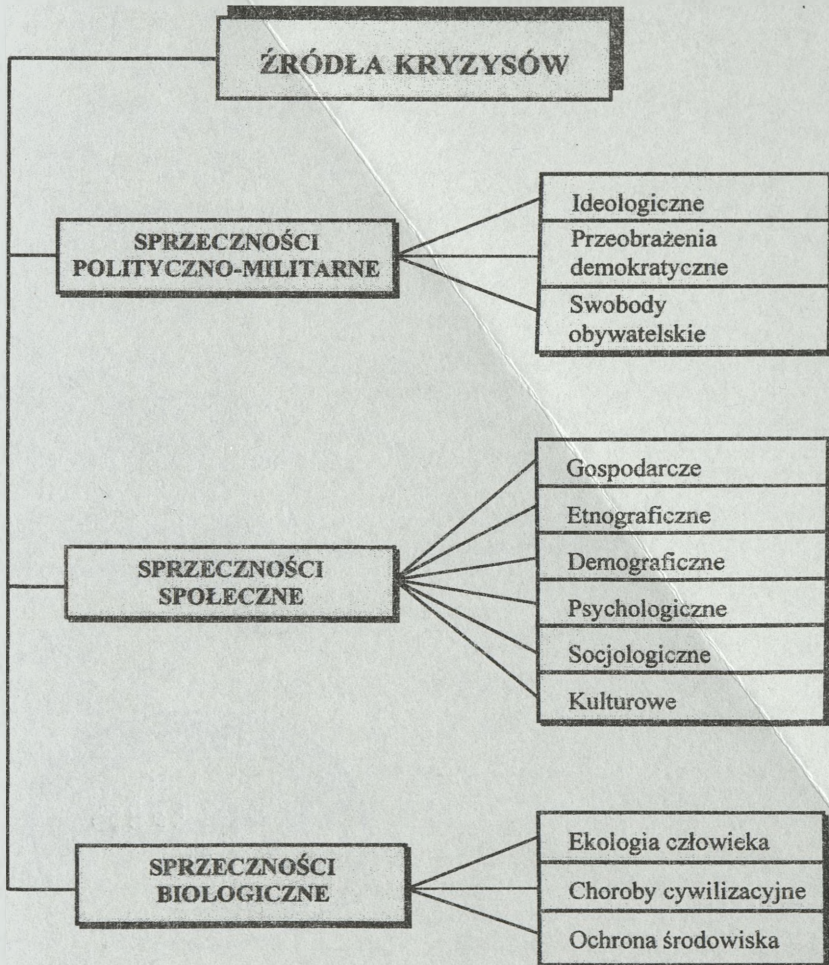
Art. 58

W czasie trwania zagrożenia lub kryzysu, właściwy organ, na wniosek organu gotowości cywilnej i cywilnego zarządzania kryzysowego w czasie pokoju, może w celu i zakresie niezbędnym do usprawnienia przemieszczania się środków transportowych, wprowadzić ograniczenia w ruchu drogowym, kolejowym i lotniczym, a także w żegludze śródlądowej i przybrzeżnej – na wodach wewnętrznych i morzu terytorialnym.

Art. 59

Redaktorzy naczelni dzienników i czasopism oraz nadawcy audycji radiowych i telewizyjnych działający na obszarze, na którym wystąpiło zagrożenie lub kryzys, są obowiązani na żądanie właściwego organu do nieodpłatnego, natychmiastowego rozpowszechniania aktów prawa miejscowego, komunikatów i decyzji tych organów związanych z działaniami podejmowanymi w czasie trwania zagrożenia lub kryzysu.

ZJAWISKA POWODUJĄCE KRYZYS

Źródło: wykonanie własne autora.

WYKAZ PRACOWNIków
ZAWIĘTA POWOJACZ KRYWY

1. WYKAZ PRACOWNIków
ZAWIĘTA POWOJACZ KRYWY

1. WYKAZ PRACOWNIków	→	WYKAZ PRACOWNIków
ZAWIĘTA POWOJACZ KRYWY		
1. WYKAZ PRACOWNIków		
ZAWIĘTA POWOJACZ KRYWY		

1. WYKAZ PRACOWNIków	→	WYKAZ PRACOWNIków
ZAWIĘTA POWOJACZ KRYWY		
1. WYKAZ PRACOWNIków		
ZAWIĘTA POWOJACZ KRYWY		
1. WYKAZ PRACOWNIków		
ZAWIĘTA POWOJACZ KRYWY		

1. WYKAZ PRACOWNIków	→	WYKAZ PRACOWNIków
ZAWIĘTA POWOJACZ KRYWY		
1. WYKAZ PRACOWNIków		

